

Lepdiesőbbnek tapasztalt s a legkedvezőbb sikerrel megpróbált

Dr. Béringuer L. KORONA-SZESZE (vagy a kőolaj víz quintessentiája)

Legkiválóbb minőségben - nemcsak mint igen kellemes szagos és mosdóvíz, hanem úgy is, mint az élet-szellem erősítésére és az idegek erősítésére szolgáló dicső gyógyszeres segegyeszer.

Dr. Suin de Boutemard ILLATOS FOGPÁSZTÁJA

1/4 és 1/2 csomagokban, ára 70 és 35 ujkr. A legolcsóbb, legkényelmesebb s legbiztosabb tisztítószert a fogak és foghús építésére; ezen pászta, egyidejűleg az egész szájüreget igen jótékony frisseséget kölcsönöz.

Dr. Béringuer L. NÖVÉNYI HAJFESTŐSZERE

(tokban, kefécskével és csészével, teljes készület), ára 5 ft. Mint a célnak teljesen megfelelő és általában ártalmatlan szer ismertettél el a haj és szakáll, valamint a szemöldököknek bármely tetsző árnyalatban tartós festésére.

Dr. HARTUNG CHINAHÉJ-OLAJA

a haj fenntartására és szépítésére, (bepecsételt s bélyegzett üvegekben) ára 85 ujkr.

Dr. HARTUNG NÖVÉNYHAJKENŐCSE,

a hajnövekedés ujrabeállítására és erősítésére, (bepecsételt, bélyegzett üvegtégelyekben,) ára 85 ujkr.

A fentebb elősorolt, hasznosultuk és szilárdáguk általannyira kedvelteké vált különleges cikkek, a valódi minőségérti jótállás biztosítása mellett, következő városokra nézve egyedül s kizárólag kaphatók:

PESTEN: Török József Jezovitz M. Scholz J. Kiss K. Sztupa G. BUDÁN: Udvari gyógy- Ráth P. Ó-BUDÁN: Bakats A. Prochaszka J.

- valamint a következő magyarországi t. cz. czegeknél, és a hozzá kapcsolt részekben: A.-Kubin: Tyroler és Schiesinger. Almas: Koby Beck. Altsóhl: Lange Károly. Arad: Tadeschi J. Ad. Schäfer gysz., Eliás Ármin és Jul. de Schwellegreber. Baan: Ochs Samu. Baja: Klenancz és Babocs. Bartfa: Waniek és társa. B.-Gyarmat: Havas Gyula gysz. Beszterce: Kelp Fr., Dietrich és Fleischler. Beszterce-Bánya: Göller F. győgyeztetés. Bonyhád: Straucher B. Breznóbánya: Güllner és fia. Bősörmény: Lányi M. Bazin: Nagl L. Brassó: Stenner F., Jekelius F. gysz. és Fabik Ed. gysz. Csaktornya: Kárász A. Csongrad: Bányai Antal. Csakvar: Lukács Gyula győgyeztetés. Debreczen: Czanak József, Rothschnock Em. gysz., Geréb és Hannig. Déva: Bosnyák A. D.-Földvár: Nödhara P. Dees: Krémer S. D.-Bogsan: Brayer Ad. Érsekújvár: Lutzko F. és fia. Eperjes: Pap J. S. és Holenia Gyula. Eszék: Csarda Rudolf győgyeztetés. Eger: Piller J. Esztergom: Rudolf M. F. Faenza: Hirschl D. Fehérváralja (Bánát): Siegel J. H. Fogaras: Megay G. A. gysz. Győgyegyzet: Koczianovich J. Georgenberg: Hensch Ed. Göllner: Fischer C. E. Győr: Némethy Pál. Gy.-Szt.-Miklós: Fröhlich E. Gyula: Oerley Istv. gysz. és Winkler F. E. Hőgyész: Rausz W. és fia. H.-M.-Vasarhely: Braun J. Hommona: Feuermann S. Heves: Blau J. Iszta: Tiracher G. gysz. és Hajts János. Ipolyvág: Winter Alex. Jolsva: Malet A. győgyeztetés. Kalocsa: Behr Lipót B. és Bruder és Horváth Károly gysz. Kaposvár: Kohn Jak. Kassa: Eschwig E. és fia, Quirfeld K., Münster Gyula és Megay G. A. gysz. Késmark: Generich A. gysz. és Faikiss J. gysz. Keckemet: Milhofer J. gysz. Komárom: Belloni A. Kiszajzállás: Nagy S. Kolozsvár: Wolf J. gysz. és Engel J. gysz. Körmöcz: Ritter J. özvegye. Kun-Szt.-Miklós: Csappó G. Kőszeg: Bründl J. gysz. Kézdivásárhely: Fejér L. Lippa: Csordán A. Losonc: Plichta L. gysz. Lőcsen: Zeller István gysz. Lubló: Glatz J. Lugos: Schiesler A. fia. Léva: Boleman E. győgyeztetés. Mako: Nagy Adolf győgyeztetés. Magyar-Ovár: Cseh S. Marczall: Iszta Nándor. Marosvásárhely: Fogarassy J. Mező-Kövesd: Klein Józ. és társa. Miskolcz: Medveczky F. gysz. Forgy és Tomló és Paasteiner F. Munkacs: Haupt J. L. és Horowitz S. Malacska: Röhrich J. gysz. Mohacs: Deutsch Ant. Nagy-Bánya: Hracsek J. Nagy-Abony: Lukács A. gysz. Nagy-Károly: Schöberl C. N.-Halmagy: Neubauer J. Nagy-Mihály: Brenning F. és Albrecht Ede. Nyírbator: Legányi E. Nagy-Varad: Huzella M. és Janky A. Nagy-Kanizsa: Rosenfeld A., Schwarz Ad. és Rosenberg F. Nagykikinda: Manojlovitz P. Nagy-Szében: Zóhrer J. F. és Lutz J. Nyíregyháza: B. Reich és Pavlovits Imre. Nagy-Becskerek: P. Arsenovits és Böhm Ist. Nagy-Rácz: Nandrássy M. Nagyszombat: Heuffel C. F. Nyitra: dr. Láng E. gysz. Nagy-Kálló: Mandl S. Nagy-Enyed: Horváth F. Olasz (Wallendorf): Roth R. Oravicza: Schnabel Gy. Orosháza: Benedik József. Ó-Orsova: Böhme K. könyvk. Paks: Flórián J. Pancsova: Huber J. Papa: Bernüller J. Pecs: Zach K., Zsolnay W. és E. Lechner testvérek és Kovács M. gysz. Pétervárad: Junginger L. C. Pozsony: Grossmann A. T., Fischer János és Kiss Clerus Irgalmas rendi gysz., Henrici E. gysz. és Keszler Gy. Putnok: Fekete F. gysz. Reps: Szentpéteri János. Rimaszombat: Krátschmar K. és Imre István. Rózsahegy: Jureczky gysz. Rozsnyó: Feymann Antal. Rom-Lugos: Popovits J. Sassin: Múke A. gysz. Szekesvár: Mieselbacher és fia. Selmeicz: Dimák J. C. Szombat hely: Tempel F. és Pillich F. gysz. Szekesfehervár: Deutsch R., Légrán A. és Braun J. gysz. Szamosújvár: Placintár G. és fia gysz. Sz.-Egerszeg: Iszó F. gysz. Szarvas: Réthy V. Szathmar: Weisz J. Szabadka: Farkas J. és Simon J. 1236 (2-12). Szeged: Kovács Alb. gysz. és Burger és Dörner. Sz.-Udvárhely: Kauntz J. A. Szentcs. Várady Lajos győgyeztetés. Szereda: Gozsy A. Szep.-Váralja: Steller Nándor. Sz.-Keresztúr: Binder M. Szász-Bégen: Kinn Ján. G. és Wachner T. Süklo: Holmik F. gy. Szigeth: Tyrnauer G. és Beer és társa. Szin.-Váralja: Weisz M. Sz.-Somlyó: Ruszka Ign. Szoboszló: Türy J. Sopron: Eder F. gysz. Pachhofer L., Mezey A. gysz. és Reckert D. gysz. Szolnok: Horánszky Istv. gysz. S. Szt.-György: Sigmund és Bogdán. Tenevar: Quiriny A. gysz. Pecher J. E. gysz., Jahner K. gysz. és Kutta M. T.-Sz.-Marion: Soltesz L. Thorda: Rigó J. Friedr. Trencsen: Kalka Laid. Topolya: Sarkány L. gysz. Ungvár: Liszkay J. Uj-Béce: Weliacha jun. Ujvidék: Brammer M., Stefanovic L. és Ratkovits Istv. Vagyhely: Löwinger S. Versecz: Fuchs J. Varad: Halter A. gysz. Veszprém: Guthard fia. Vukovar: Kraicovics A. gysz. Zenta: Wuits testv. Zomboly: Schnur Fer. Józ. Zombor: Popits J. és Falcin Gyula. Zagrab: Cejbeck J. J. gysz. és Hegedüs Gyula. Zimony: Joannovicz A. D.

Löwinger A. és Társa

papirkereskedése Pesten, hatvani-utca 6. sz., a „tanulóhoz” ajánlja a következő alkalmi cikkek:

- Levélpapírok. 100 db. nével dombornyomat 50 kr. 100 levél és 100 boríték dombornyomattal 1 ft., 1 ft. 20 kr. 100 db. monogrammal szinnyomattal 1 ft. 40 kr., 1 ft. 80 kr., 2 ft. 50 kr. 100 levél és 100 boríték, mindkettő monogrammal 2 ft. 80 kr., 3 ft. 50 kr. 100 levél czéggel, fekete nyomat 80 kr., 1 ft. 20 kr. 100 levél és borítékhoz díszes doboz adatik. 1 rizsma, 960 levél negyedrében, czéggel fekete nyomat 7, 8, 12 ft. 1000 boríték csöpü papírból, negyedrében a czéggel fekete nyomatban 5, 6 ft.

Látogató-jegyek à la Minute. Szines nyomtatban 100 db. finom fehér bristolpapír 50 kr. 100 db. finom szines karton 80 kr. 100 db. finom francia félfényű papíron 1 ft. 100 db. könyvmatu finom kettősfényű vagy bristol papíron 90 kr. Minden további sor 10 krral több.

Levélcset-bélyegek. 1000 db. aranynyomat 2 ft. 50 kr. 1000 » veres 2 ft. 75 kr. 1000 » domborbetűvel két színben 3 ft. 75 kr. Minden további ezer 50 krral olcsóbb.

Nagy valaszték mindenféle üzleti, jegyzéki és másol könyvekben. - Nyomdai munkák megrendelés szerint a lehető legolcsóbb árkon. - Levélbel megrendelések utánvétel mellett teljesítenek. A fent elősorolt mennyiségekben kivál - kevesebb nem rendelhető meg. 1258 (4-4)

A több tekintélyes orvos által ajánlott s fényes eredményekkel alkalmazásba vitt sérvkenőcs

altesti sérvcek ellen Sturzenegger Gottlieb-től

Herisauban (Svájcz), nemcsak magánál a készítőnél rendelhető meg, hanem az alábbi raktárokból is. Az egyáltalában semmi káros anyagokat nem foglal magában s meggyógyít még elvált sérvceket is, - s legtöbb esetben tökéletesen. Egy tégely ára 3 ft. 20 kr. a 6. Raktár Pesten: Formagyal győgyeztetésnél. 1278 (2-6)

Börbajokat, titkos betegségeket és tehetetlenséget (elgyengült férfierő)

Med. dr. Helfer Vilmos Pest, király-utca 27. szám, Medetz-bán, 1-36 emelet, bemenet a lépcsőn, délelőtt 7-9-ig, délután 1-4 óráig. Levelekre azonnal válaszolunk, s kivánaira a győgyeszeket megküldetnek. 1190 (7-12)

Pest, április 7-én 1872.

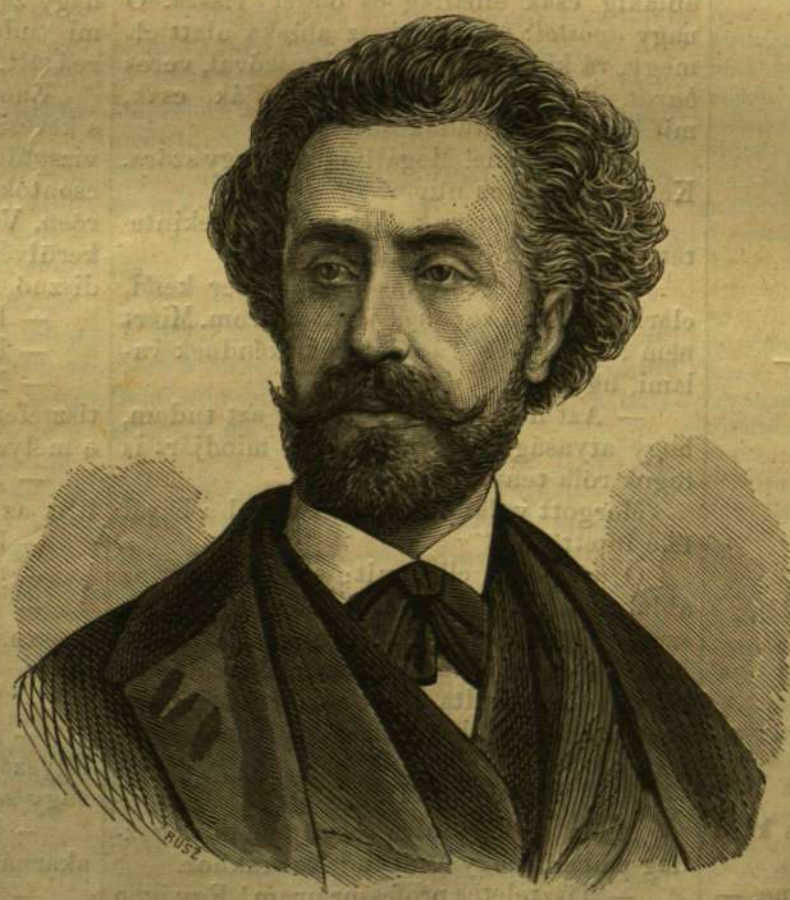
Előzetési feltételek: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 frt. - Fél évre 5 frt. Csupan Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 frt. Fél évre 3 frt. - Csupan Politikai Ujdonságok: Egész évre 5 frt. - Fél évre 2 frt. 50 kr.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokat illetőleg: Egy négyszer hasábotott petit sor, vagy annak helye, egyszeri ígdtásnál 10 krajczárba; háromszori vagy többszöri ígdtásnál csak 7 krajczárba számítatik. - Kiadó-hivatalunk számára hirdetésmenyeket elfogad Bécsben: Oppelik Alajos, Wollzeile Nr. 22. és Hansenstein és Vogler, Wollzeile Nr. 9. - Bélyeg-díj, külön minden ígdtás után 30 krajczár.

Bignio Lajos.

Bignio Lajos énekművész hazánk fia, ki e héten kezdte meg vendégszereplését a nemzeti színházban, amaszereplések egyike, kiket a természeti adományok s gondos tanulmányok egyesülése tett művészekké. Már kora gyermekégekben kitűnt benne a hajlam és valódi hivatás; atyja, fiának tizenegy éves korában elhunyan, az özvegy anyja, kire számos gyermekei nevelésének egész gondja nehezült, hiába törekedett Lajos fiából hivatalnokot nevelni, ez már akkor is csak szive legbensőbb hajlamát követve lehetett boldog, s hajlama egészen más nemű pályára vonzta őt, arra, mely neki már eddig is annyi hirt és koszorút terme.

Pesten, 1838 végén született régi magyar nemes családból. Atyja királyi hivatalnok volt; korán elhalván, fia nevelése még befejezetlenül, sőt épen a gimnázium küszöbén állott. A gimnáziumi és bölcsészeti tanfolyamokat szerencsésen el is végezte. Már mint gimnáziumi tanulóban észrevették benne a művészi tulajdonokat, ő játszott és színelőadásokat rendezett s szép hangjánál fogva a templomi ének-karban is szerep jutott neki. A latin és görög nyelv, s főleg a mennyiségtan borzadálylalt tőlt el a tanulót, s hogy e szakokban való járatlanságáért tanárait kiengesztelje, a templomban fokozott hévvel énekelt. Tanfolyamát végezve, az egyetemre is beíratta magát.

BIGNIO LAJOS.

De eljött az idő, hogy határozni kelle jövője iránt. Csakhamar elhagyta az egyetemet, a pesti hangszegyleti zenedébe vétette fel magát s ott az énektanulást meg is kezdette. Hogy azonban magát föntarhassa, egy kis hivatalra is sikerült szert tennie a pestvárosi árvaszéki bizottmánytól. De a hivatal csak mellékes volt neki. Az énekművészet teljesen igénybe vette, s hogy a nemzeti színházba szabadon bejárhasson, hangversenyt rendezett, mely

ide csatlakozott és Gentiluomo szerencsés jóslattal bocsátotta el a fiatal művészt, midőn az később a helybeli német színházhoz szerződött. Itt lépésről lépésre haladt és rövid időn kedvezése lett a pesti közönségnek, mi még

nagyobb mérvben következett be, midőn Ráday Gedeon gr. akkori intendáns meghívása folytán a magyar nemzeti színház lett tagjává. Szép hangja máris alaposan iskolázva, s opera-énekeseknél oly ritka tulajdona, hogy a szöveget s általában a magyar nyelvet tisztán és szépen ejtette, csakhamar kedvelté tették a közönség előtt a fiatal éneket. Kezdetben azonban mindenfélét énekeltek vele, s gyakran olyanra is kényszerítették, mi hangjához s egyéniségéhez nem talált; az erőltetés káros hatása nem maradt el; elrekedt és ellen-ségei nyiltan hirdethették, hogy hangját elvesztette. Huzamos ideig szobáját volt kénytelen őrizni és barátjai is kétségbe kezdtek esni, hogy hangja valaha még felüdüljön.

De a jó szerencse kedvezett neki, a dallam forrása megint felfakadt, s ő zavartalan folytathatta működését, sőt két év múlva 1863-ban a bécsi udvari opera-színházban is vendégszerepelt, még pedig oly sikerrel, hogy annak igazgatósága őt több évi szerződéssel kínálta meg. Ő inkább hazájában maradni szeretett volna, de a színház igazgatóságánál nem talált előzékenységre. Ajánlataira tagadó választ kapván, Bignio aláírta a bécsi szerződést, s mint rendes tag 1864-ben köszöntött be a bécsi opera-színházba Tell Vimossal, elismerést aratva. Uj állása sok önmegtartóztatást, tanulmányt és erőfeszítést kívánt még tőle és Bignio még Bécsben is igénybe vette a legjelesebb mesterek, mint Salvi és Marchesi utmutatását, csak hogy a művészet magaslatán mielőbb járard állást foglaljon. Ezt szerencsésen el is érte és most egyik kedvezése az osztrák fővárosnak. Hangja erő- és bájtéljes bariton; alakítása eszményi, játéka tele van kifejezéssel, hévvel, egyszerűn nemes. Legkitűnőbb szerepei: eschenbachi Wolfram, Tannhäuser.

ben, Nelusko az „Afrikai nő“-ben, Tell Vilmos, Don Carlos „Ernani“-ban, René az „Aarczos bál“-ban, Don Juan, Asthon Henrik „Luciá“-ban, stb.; tehát igen gazdag szerepköre van, melylyel külföldi vendég-szepléseiben is nagy tetszést aratott; többi közt Kölnben, hol a kritika egyhangulag az ez időszaki legelső Wolfraunak nyilvánította; Londonban is nagy sikerrel vendég-szeplelt. Itt a Her-Majesty-színházban énekelte háromszor az angoloknak, és annyira megtetszett az angoloknak, hogy a kristálypalotában, továbbá a Saint-James Hallban, végre a legújabb megnyitott Albert-palotában rendezett hangversenyeken is fölléptették a művészvilág legelső kitűnősegei társaságában.

Bignio mint hangverseny-énekes is kivívta az elismerést, oly tért karolva fel, hol kevesen versenyezhetnek vele. Schumann, Schubert, Liszt, Brahms és más szerzők dalai terjesztésére ő a legnagyobb hivatottsággal vállalkozott, és Bécsben nem mulik el nevezetes hangverseny az ő közreműködése nélkül.

A magyar fővárosból származva, innen választotta nejét is, mivel boldog családi életet él. Bignio idegen földön is hű maradt hazájához, büszkén vallja magát magyar-nak, s mintha Magyarországnak laknék, gyermekeit is magyaroknak nevelte. Ohajtjuk, hogy végre is itthon találja fel állandó helyét!

Barátomhoz.

Hol vegyek, mond, oh hol vegyek barátom Vidító hangot, tehozzád valót? Hisz' a vigasz most csak busitna, látom: Ejj van... felhők közt jár a tiszta hold!...

Kedélyed, a mely játszva, vigesapongva Gyűrűzött, mint a rengő hab, körül, Hová téved, mi érzés súlya nyomja, Hogy gyöngyéből fel csak egy sem merül?...

A bölcs csendes, letakarva ott van, A hol volt;... gyakran tekintesz felé: De a ki benne volt, már nincsen ottan; Űres, űres... az isten elvevé!...

Oh paradicsomkert, családi élet! Rózsaid közt is van vézró tövis? Van, van barátom: együtt érzem véled. Kedves halottam volt már nekem is.

Boldogságunk nem lehet tiszta; árnyat Borít reá a változás keze. Mint a tavasz nyílt, fényes égboltjának Mindig van egy-egy kősa fellege.

Bizony, az élet — ne ámítsuk egymást — Csak temetőbe járó széles út; Találkozunk rajt' ismerőssel, folyvást, Ez feledést visz, amaz koszorút...!

Ugy fáj, ez úton találkoznom véled, Te, boldog korból, régi ismerős. Az alvó bánat bennem is felébred... Im' véled sírok... menj, és légy erős!

Soós Miklós.

A Hatvani-monda.

(Folytatás.)

V.

Egy deák hozzá megy egy időben s kezd neki valami titkos dologról beszélni.
— Nem értem, mit beszélt, Domine, — mond rá a tudós. Szóljon világosabban, mikor esett a dolog?
— Tegnap éjfélnél és tegnapelőtt ugyanakkor — felel a deák.
— Ki hirdette a praelectiót?
— A rendes apparitor. Éjszaka 12 óra-kor minden házba beküldött: Clarissimus Dominus Hatvani praelectionem instituet.

— Mit gondoltak magok akkor, Domine?
— Nem tudom. Hibétlen, hogy semmit sem. Olyan álmok voltak, hogy. Hanem mégis felkeltünk, azt gondolván, hogy valami különös dolgot fog professor ur profiteálni.

— No s nos...?
— Kevés idő mulva tiszt. professor uram is feljött a hosszú fekete kapuban (a fogasra mutat) és praelegált.

— Én nem praelegáltam, mert már egy hete, hogy az ágyból fel sem keltem.

— De hát kicsoda praelegált?

— Hát valami *rosz lélek*, *κακοδαίμων*.

— Mi is ugyanugy gyantítottuk. És most professor ur tanácsaért esedezem az egész gradus nevében.

Jöjön hozzám félóra mulva, akkor megmondom, mi tevők legyenek.

A deák elment.

A mi tudósunk mély gondolatba merült.

Alig kezdte éjfélnél hirdetni a praelectiót az apparitor: a midőn a deákok, várokozással teljes levén, az auditoriumba össze-gyűltek. Jön csakhamar a *vevődo-Hatvani* épen azon fekete kapuban, a melyben eddig látták. A deákok az auditoriumnak már azelőtt hamuval behintett padimentomán kecske-nyomokat láttak. Mindjárt rákezdték: *Erős várunk nekünk az isten... Az auditorium megrendült.*

— Köszönjétek!... mert ha ezt a praelectiót elvégeztem volna: az enyéim lettetek volna mindnyájan! S mint a kutya, fogait csikorgatván, a *κακοδαίμων* azzal az ablakon kirepült.

VI.

Isméri a jőféle olvasó azt a vastag embert, a ki az ablakon könyököl? Nem? Azon csodálkozom. Ő nagy hazafi; mert csupa patriotismusból hat font hust s hat iteze bort fogyaszt el. Ő nagy szent; mert annyira irtózik a büntől, hogy egyebet sem csinál, hanem az asztaltól, a hol neki rendes lakása van, az ágyáig, vagy néha az ablakig csak elballag és onnét vissza. Ő nagy apostol; mert a ki az ablaka alatt elmegy, rá kiált és tértitgeti. Egyszóval, veres barát. Pater Vaniloquens. Hallják csak, mit beszél a mi tudósunknak.

— Clarissime! Megálljon kend egy szóra. Kend haeretikus ugy-e?

A mi tudósunk egy gunyoló tekintetet vetvén reá, hallgat.

— No, kicsoda insolens ember kend, clarissime! Én kendnek javát akarom. Miért nem felel kend? Tán hibázik kendnek valami, ugy-e?

— Azt nem tudom; hanem azt tudom, hogy atyaságodnak hibázik; s mindjárt is fogok róla tenni.

Morgott valamit s a *balkezével* a barát felé intett.

Ő atyasága elbámult; soká bámult az ablakon a mi tudósunk után, mig végre szeméi elől elvesztette. Meguván a bámulást, be akarta huzni az ablakon kidugott fejét, de nem tudta, mert a szarvai, melyek ezalatt tudta nélkül nőttek, be nem eresztették.

VII.

M. J., egy épen olyan együgyű, mint gazdag ember, megy a mi tudósunkhoz.

— Tiszteletes professor uram! Egy igen nagy bajomban fázdozom. Ha meghallgat: én, a mi telik tőlem, szívesen szolgálók.

Nagy baj, csak hogy én oka nem vagyok.

— Mi baja kelmednek?

— Az, hogy a feleségem ma egy hete meghalt.

— Már barátom, azt fel nem támaszthatom.

— Nem is kell. Azt ne cselekedje. Eleget gyötrött életemben; hadd nyugodjék már szegény. Most is az fáj a lelkemnek, hogy holta után is bánt.

— Hogy hogy?
— Ugy, hogy a lelke feljár. Az éjszaka is az egész házat felzavarta. Már az egész világ tudja; ugy szegyenlem, hogy...

— Már most mit akar kigyelmed?

— Tiszteletes uramat kérem szépen; tudom, hogy tud a lelkeknek parancsolni. Itt van 200 tallér számára. Igaz ugyan, hogy makacs egy lélek az én megboldogult galambom, az Isten nyugosza meg, tudom lesz baja vele; ámbar egyébiránt Marciné komám azt mondja, hogy a szép szóznak mindig engedett egész életében, és azzal nagyon sokra lehetett venni. Ha eltiltja tiszteletes professor uram a házamtól: bizony meg szolgálom.

— Értem. A többi az én dolgom. Hallja kigyelmed, erről egy szót sem többet senkinek.

— Értem. Néma leszek, mint a lovam. Közelgetett az éjfélnél, midőn a mi tudósunk egy fekete köpenyegre kifordítva magára veszen, a czegléd-utczai temetőbe ballagott s a M. J.-né siralmát felkeresi. Ördögös imádságot mondott és ugyanott várat kerített vasveszejével. A vár közepére maga leült s várta az éjfélt. Ut az óra... Tizenkettő... Nagy zugó szél támad egyszerre.

A mi tudósunk mindenféle vizsgálódott, de semmi legkisebbet sem vett észre. Hát egyszer megjelenik egy csupa köpedelem állat-tümemény. Először hasonlított egy sárkány-kigyóhoz; aztán olyan lett, mint egy ludlábu fekete kutya, végre pedig egy veres vaddisznó a sirt rőfögve. Látta a mi tudósunk, mint tőr vasorrávalegy lyukat, mint huzza ki agyarával a holttestet a sírból, mint rázza azt meg nyakánál fogva, mint hullanak ki annak egyszerre csontjai a földre, mint buvik a bőribe és mint szalad egyenesen a városba, mint egy megtesült kisértek. Kevés idő mulva a városban nagy zaj, „kisértek“ kiáltás hallatik... A mi tudósunk összeszedé a csontokat és reá ült.

Ehol jön vissza, kibuvik a maskarából s keresi a csontokat a veres vaddisznó. Sok vizsgálódás után meglátja a tudákost a csontokon csendesesen ülni; nézi sokáig mérően. Végre hozzá ballag és a várat megkerülvén, emberi nyelven kezd szólni a disznó.

— Ember, add ide a csontokat.
— Disznó, a csontok nálam nincsenek.
— Nyomorult halandó, töled nagyobb tiszteletet érdemlek. A csontokat add ide, a melyeken ülsz.

— Engedjen meg, disznó uram; nem illik az embertől ülöszékit elkérni.

— Pompásabb trónust adok azért neked.

— Soha se fázasd magad.

— Ne tréfálj velem. Hatalmam nagy, add ide a csontokat.

— Majd gondolkozom róla.

— Minden perczentés igen drága nekem. Egyszóval, akarod-e a csontokat általadni vagy sem?

— Ugy érzem magamban, mintha nem akarnám.

— Reszkess haragomtól!

Ekkor egy ékelen visitást tesz a veres vaddisznó. Minden kigondolható és ki nem gondolható diskordiák voltak abban, utálatos torának pokolbeli lármái. S ime számos tüzes bikák bömbölése hallatott egyszerre napnyugot felől, kik iszonyu dühösséggel szaladtak a várnak. Majd oroszlanok, tigrisek, medvék és farkasok, de csupa tűz-

ből, rohannak a mi tudósunkra: de ő fel sem vette ezeket, mert tudja, hogy a várba egyik sem mer belépni.

Látván azért a veres vaddisznó, hogy a mi tudósunk nem szándékozik megijedni: más eszközt vett elő. Egy rőfögésére minden eltűnt.

— Te sokat tudsz, mond a tudós.

— Hogy én sokat tudok, az igaz, s tehettek: annál fogva remélem, hogy általgeded a csontokat, ha én neked megigérem, hogy egész tehetségemmel szolgálatodra leszek.

— Arra nem vagyok érdemes.

— Te merész halandó; a ki truczczolsz az egész pokollal, szólj, beszélj, mit kívánsz?

— Jó éjszakát, mert én alhatnám — s fejét könyökére lehajtja.

— Kérlek, ne halaszd el szerencsédet. Kérj akármit; parancsolj, minden meglesz.

— No alkudjunk hát.

— Mit kívánsz?
— Egy zsák kispénzt.

Egyszerre megvolt. — Itt van, ugy mond, — parancsolatodra.

— Keress nekem akkört egy aranyat.

— Az nincs; hiszen kispénzt parancsoltál.

— No ha nincs, vidd el.

— Itt van, ni! — S a kispénz közül kihuz egy aranyat a vaddisznó.

— Így hát nem mind kispénz van abban. Ugy nem kell.

— Ne tréfálj; kérlek, add ide a csontokat.

— Várakozz!

— Az ördög szerelmére kérlek! Az én óram mindjárt kitelik... A csontokat!

Ut az óra egyet. A föld megrendül és megnyílik. A veres vaddisznó fájdalmas rőfögéssel és visitással buvik a feneketlen mélységbe. A mi tudósunk egy kis gödröt ásván, a csontokat eltemeti, és nem jött többé fel a lélek.

VIII.

Mit keres ott az utcán kétrét görbedve a mi tudósunk? Talán a pénzt vesztette el? Nem. — Talán valami féltő kontraktust? Nem is. — Nohát bizonyosan valami gyűrűt? Dehogy! Mit hát? Némely titkos jegyzéseit a *mágiából*. Szegény feje...!

1. A *varju-tojást* föld meg tiszta vízben, akkor tedd vissza a fészkébe. A varju eljövén, a fött tojást megismeri és elmegy a *veres tengerhez*; onnét hoz három kövecskét, melyekkel ha megilleti a tojást, az menten nyers lesz. Lopd el akkor a fészkéből a három követ, melyek közül az egyik *fejér*, a másik *fekete*, a harmadik pedig *veres*. A fejérnek ez lesz a haszna: tedd a szádba, nem szomjuhozol; a feketének: tedd a zsebedbe: nem fogy el a pénz belőle; a veresé ez: tedd a gyűrűdbe: minden, a kit akarsz, szeretni fog.

2. Szentgyörgy napján ha egy *fejér kigyót* meglátsz: annak fejét vedd el egy pottával és tedd belé egy gyűszűbe. Akkor egy *borsószemet* ültess a szájába. Harmadnap mulva ki fog kelni. Annak virágát szedd össze gondosan. Olyan orvosság lesz, mely minden *rosz nyavalyát meggyógyít*.

3. A *fülemile epéjét* aszald meg árnyékban. Annakutána vedd ki egy *him szunyog*nak a szívét és föld meg boreczetben. E kettőt porrá törvén, hintsd meg vele egy *zöld békának* epéjét és add emi a *halálbagoly*nak. Másnap ugyanazon órában öld meg a baglyot és zuzájában egy kis fekete követ találsz. Azt vedd ki és veres selyembe takarván, küsd a baloldaladra egy fekete kötéllal. Haszna az, hogy semmiféle feyver nem fog ártani.

4. Minden péntek napon tegy a zsebedbe

egy krajczárt; azzal indulj a vásárra; add egy keresetlen koldusnak, de kérj vissza félkrajczárt. Siess vele a boltba, hátra ne tekintsz. Végy azon egy *kerek fokú tüt*. Haszna az, hogy akárkinek is a haját behuzod, szeretni fog.

5. A *kakuknak* szívét föld meg, aszald meg, törd meg, szitáld meg. Akkor piríts meg egy szelet kenyert, melyet azelőtt a koldusnak akartál adni. Azt hintsd meg a kakuk szívének megszitált porával. Annakutána végy *szarka-nyelvet* és keress hozzá keresetlen *barsarózsának* magvát. Föld meg együtt uj borban, új faszékban három óráig, s akkor a levét szüzd le. Amazt egyed, emezt pedig igyad. Haszna az, hogy felettébb megokosodol.

6. Ha meg akarod tudni a távollevő felől él-e vagy hal? Végy egy *rigó-tojást*; küsd keresztül fekete selymnel; akkor tedd a tűzbe, és mondjad háromszor: *Pater noster*. Ha elég a selyem-szál: ugy él; ha pedig nem: meghalt.

7. Ha farkast akarsz fogni: fogj előbb egy *nyulat* hétfőn; vedd ki az epéjét kedden; szárad meg szerdán; a porával hintsd meg a husát csörtörtökön; vidd ki oda, a hol farkast akarsz fogni pénteken; a farkas megeszi szombaton; el nem mehet, és te megfogod vasárnap.

8. Végy *szappanfűvet* és mikor először fecskét látsz...

Tovább nem olvashatta Nagy Lőrincz a titkos jegyzéseket, mert a mi tudósunk, a kinek nagynehezen csakugyan nyomába akadt, mint sajátját elvette tőle.

Beh kár!... A szépe még ezután következett volna.

IX.

Elballag egyszer a mi tudósunk a *Fejérlőbe*...

— Akármit beszél a tiszteletes ur, igaz az, hogy a kinek tiszta lelkiismerete van, soha meg nem szégyenül — monda Bartáné asszony, egyszersmind székiről felállván, egyengette magát a tánczra.

— Meglássuk, hogy megpirul — felele a mi tudósunk.

— De mi okon pirulna meg? — kérde Bartáné asszony sebesen a mi tudósunktól.

— Legálább megpirulhat, ha van benne szemérem.

— No nem foghatom meg. Szeretném látni.

— Megesik pl., hogy...

Többet nem szólhatott a mi tudósunk, mert a hangosan felelő dámák, a kik mind Bartáné mellett voltak, elnyomták. Elhallgatott a mi tudósunk.

Foly a táncz. Repülnek a mi lepke dámáink a szalában. Azonban egyszer a szála szegleteiben buzog a víz kifélé. Mindenek elbámultak, egyszersmind a dámák sikoltva fogták fel ruháikat, a víztől félvén. A víz növekedvén, a dámák is erősebben fogódnak fölfelé. Senki sem tudta a dolgot mire magyarázni. A víz azonban szüntelen szaporodik, és már a mi drágalátos dámáink ugy felfogódtak, hogy feljebb nem lehetett. Hát ime hirtelen eltűnik az árvíz egy pillantására a mi tudósunknak, a min annyira megütözték a dámák, hogy az ártatlanság állapotát meglehetősen kifejező állapotjukban magukat jó darabig benne felejtették.

Hihető, hogy a mi gavalléraink sem mulasztották el a nézésre való alkalmatosságot.

NB. Még most is disputatio vagy kérdés alatt van, ha vajon az említett dámák, vagy legalább némelyek közülök, elpirultak-e vagy sem? (Vége követk.)

Marionette-ek és tánczó állatok.

Az ember természetében fekszik, hogy jól esik neki, ha örömben és szomorúságában nemcsak embertársai, hanem még más élő lények, sőt élettelen tárgyak is osztoznak, vagy legalább, osztozni látszanak. A vig kedélyün felé szerető, ha az egész világ mosolyogna feléje, örülne az ő örömeivel és tánczolna az ő jó kedvével; míg a bánatos, még a természetet is sötét gyógyászó öltözékben kivánni látni és fáj szívének, ha utjában valahol vidorsággal találkozik. Stedman emlékezik egy rabszolgáról, ki fogságában órahosszat eltánczolt saját árnyával, miután semmi más mozgékony tárgy nem volt közelében. Az ember e hajlamának tulajdoníthatjuk csak, hogy jó kedvét nemcsak más élő lényekre, hanem még fábaokra is reá akarja kényszeríteni.

Már Herodot említ bizonyos fából készült emberi és állati alakoskákat, melyeket *nevroplastok*nak nevez, és a melyek zsinegen ide-oda vonatva tánczoltak. A régi görögök és rómaiak nem egyszer mulattak ezeknek bohóc ugrándozásain, és Horác az olyan embert, ki orránál hagyja magát vezetetni, ily alakokhoz hasonlítja, mondván: Disceris, ut nervis alienis mobile lignum. *)

E tánczó alakok iránti előszeretést átszár-mazott az olaszokra és francziákra is, hol az ilyes báb-alakok marionette-eknek nevezetnek. Az említett két nemzet külön színházakat emelt e bábok számára, és az irók is megtették mindent, a mi rajtuk állott, hogy azok vig bohóságokban ne szenvedjenek szükségre. Számos szindarab készült erre a célra, melyeket a színlalok mögött szavalnak el, míg a kis alakok taglejtéseikkel kísérik a mű meséjét. Különösen az alsóbb rendű közönség lel az ilyekben nagy kedvtőltséget, és olyanok, kik a nevetésre nem csekély hajlammal bírnak, minthogy abbéli öhajjaiknak bő anyagot szolgáltat a színlalok mögött beszélők zavara, kik mindent össze-vissza hadarnak, s rendesen a mese és dialog alsóbb rendű komikuma.

A táncz, legprimitívebb állapotában, az élénkebb érzelmeknek taglejtés által való kifejezése, ily módon keletkeztek a különféle népeknél és nemzeteknél a gyász- vagy tor-, a vallási és fégy-ver, végre a vidámság, gyönyör és szenvedély kifejezésére szolgáló tánczemek. A tánczot, nem mint művészetet tekintve, fölülaljuk az állatok körében is. A fiatal báruányok a pasztortilinkó vidor hangjainál friss tánczot lejtének, vidáman szökelle a zöld pázsiton komoly és aggdó anyjaik körül. A kis macskák egy szalmaszállal órahosszat elmulatnak. Nagy mérvben űzik még a tánczot saját jó kedvökből a rágeselő, mint a mókusok, patkányok és egerek; Dél-Amerika téres mezőségein ezere és ezere menő vidor kis állatot láthatni vig ugrándozásokba elmerülve a közelgő alkonyatkor.

De az ember nem elégszik meg evel, hanem kényszeríti az állatokat jó kedvet erőltetni, ha az ő szeszélyének vagy pénzszomjának ugy teszi. Az ily kényszerített állatok között mindenestre legjobb tánczos, természetes testvérünk, a majom, mely hobortjainaknak, ferdeségeinknek nagyított vagy torzképet tárja élénk, s valamint más tetteiben és mozdulataiban, ugy a tánczban is kitünően képes utánozni az embert; azonfölül ő a legjobb kötél-tánczos a föld kerekén, fáról fára szökell gyakran fiaival a hátán. Mondják, hogy egy egyiptomi király a pyrrhusi feyvertánczot majmok által kísérle meg egykor előadni, s a bíbor öltözetben és álczában nem minden ügyesség nélkül tánczoltak volna. A medve az állatok közt hasonlólag egyike a jelesebb tánczosoknak; igen kedveli a zenét, s Oken szerint fiait már kis korukban tanítja tánczolni, noha fogságban csak erővel lehet rá venni, hogy folytonos morgás közt ura parancsának engedelmeskedjék. Moldvában táncziskolákat is állítottak föl számukra, honnan teljesen kiképezve kerülnek ki. S ha ném ly vén medve megszólalhatna, bizonyára szemére vetné gazdájának, hogy mig ő végig járta az iskolákat, addig gazdája annak még csak küsszöböt sem lépte át. A morga vagy murmotér, melyet a k s savoyardi fiuk Franciaországba, s különösen Párisba magukkal hordanak és pénzért mutogatnak, igen kedvesen és bohókásan tánczol. A ló is jól érti a zenét és büszkén, méltósággal tánczol, ugyszintén a szamar is, vagy ki ne ismerné a mesét a samárról, mely a jégre ment tánczó? A lovakat a sybarithák fogták először tánczra, mely elvetemedettségekért az akkor még szigorú köztársasági görögök és rómaiak részéről nagy

*) Vezetetel mint idegen erőktől mozgó fa.

megvetés tárgyai lettek, miután szerintük a ló csatára és daliák alá, nem pedig elpuhult életre termett.

De mire nem viszi az embert a pénzvagy és a külözködés, kitűnik abból, hogy még az elefántot és kigyót is megtanítá a táncra. Svetonius meséli, hogy Domitian egy ünnepélyre több elefántot oktatott a táncban. A legnehezebb lépéseket is betanított nekik, egyikéről ezen állatoknak, mely feladatát nem jól végzi és emiatt verést kapott, azt állítják, hogy éjjel a holdvilágnál gyakorlta magát a táncban. Az elefántokat kötél-táncra is megtanították és Nero alatt egy római lovag megkísérelt ily alkalommal az egyiket nyargalni.

A hinduk pedig, mint e lapokban legközelebb is említve volt, a mérges kigyókat tanítják meg táncolni, és mint az oláhok az ő medvéjökkel, körutat tesznek, hogy tanítványuk művészi tehetségét pénzért mutogassák. Némelyek a kigyó mérget eltávolítják az által, hogy posztóban haraptatnak vele, hová a mérget belecseztvén, csipése rövid időre ártalmatlanná válik. Erre a hindu kis tisztaság által főlegyenesedése bírja és öklét eléje tartva énekelni kezd, kezét ütenszerűleg fél s alá mozgatván. A kigyó torkát kitátja, sziszegő nyelvvel játszik, szikrázó szemei a kézre irányulvák, majd teste felső felével kíséri a kéz mozdulatait, miközben farka mozdulatlan marad. Ez körülbelül negyed óráig tart, még a hindu félbeszakítja az éneket, mire az állat lefekszik és kimerülten tér vissza börtönébe.

A kutya vörös bő bugyogójában a kintorna keserves hangjai mellett elég ügyesen tánczol, bár meglátszik rajta, hogy mennyire értik kényes hallszerveit a fülhasogató hangok és mennyire alkalmatlan neki a világ bolondjának szerepét játszani. A lengyelek a golyát tanítják be táncra és körutat tesznek vele. A kanári, mint számos másban, úgy a táncban való ügyességét is elsajátítja. És hogy a menyire lehet, teljes képét adjuk az állatok eme vértanúinak, hozzájuk kell még soroznunk a balhakat is, melyeknek megszélesítésére hasonlólag vállalkoztak holmi nagy szellemek; itt már csakugyan nem tudjuk, hogy mit esodáljunk inkább: az illetők ostobaságát és ily haszontalanságokba fektetett óriási türelmét, vagy pedig ama állatoeskáknak mégis annyira kifejtett értelmét, minél fogva ily ügyességre szert tenni képesek!

Kvassay Jenő.

Alföldi lóköttő.

Erkösi reputációkat, fájdalom meg kell vallani, nem kevésé ingatták meg a külföld s némileg önmagunk előtt is a szegedi bünpörök tömegei. Ambar, tegyük hozzá, némi mentő körülményt is lehet fölhozni, ha a bűn egyáltalán menthető, a nélkül, hogy szépitni eszünkbe jutna. Hazánk államjogi zavart körülményei, a két évtizeden át, a nemzet geniusza ellenére, életünkben és vagyónkban dűskálkodott kényuralom sokat tett arra, hogy nagyobb mérvű elterjedést nyerjenek a kereset-ággá fajulva, egész undokságukban je-

lenjenek meg azok a bűnök, melyek a magyar népnél azelőtt csak kivételesen s némi költőiség zománczával bevonva mutatkoztak.

A magyar, általában véve, erkölcsös faj; de egyszer félre lépve, dacossága által messzebb ragadtatni hajlandó, mint maga is gondolta volna. Ez a legtöbb magyar zsványhistoria eredete, melyeknek legszebb típusát, a költészet s erkösi alap egész erejével Eötvös Violája állítja elének. Egyik alakja e változatos zsványfajnak a lóköttő.

A lóköttő nem közönséges tolvaj. Bizonyos hősiesség s a bátorságnak és ügyességnek rendkívüli foka jellemzi, sokkal inkább, mint a középkori német lovagokat, kik csak biztos rejtekből, nagy fegyveres kísérettel mertek rajta ütni a békés karavánokra, s mihelyt veszély fenyegette, visszazöktek fellegvárba. A lóköttő egymaga, saját öklére kap belé vállalataiba, neki csapja a hurkot a csikónak fényes nappal is s ezer veszély közt viszi el prédáját. Elete mindig kozkán forog, nyugalma nincs sehol, még szeretője ölben

vagy a pásztorok tüze mellett, mogorva hallgatagsággal gondol vissza arra a boldog időre, mikor még egy csikó ára se nyomta a lelkét s ő is oly vidám, elégyült lehetett, mint ezek itt. Az üldözött, a zaklatott fenevadnak jobb dolga van mint neki: élőbb-utóbb az a vége, hogy a ki annyi lovat kötött, utóvégre őt magát is megkötik, s ha statárium van, bizony nemcsak meg, de fel is kötik. Pedig más körülmények közt annyi bátorsággal, leleményességgel, oly rendkívüli természetes észszel, becsületességgel nyílt jellemmel hős, hadvezér válhatott volna tán belőle, s más magas állásról tekinthetne alá, nem arról, a melyiken bokáit összehüti a szél!

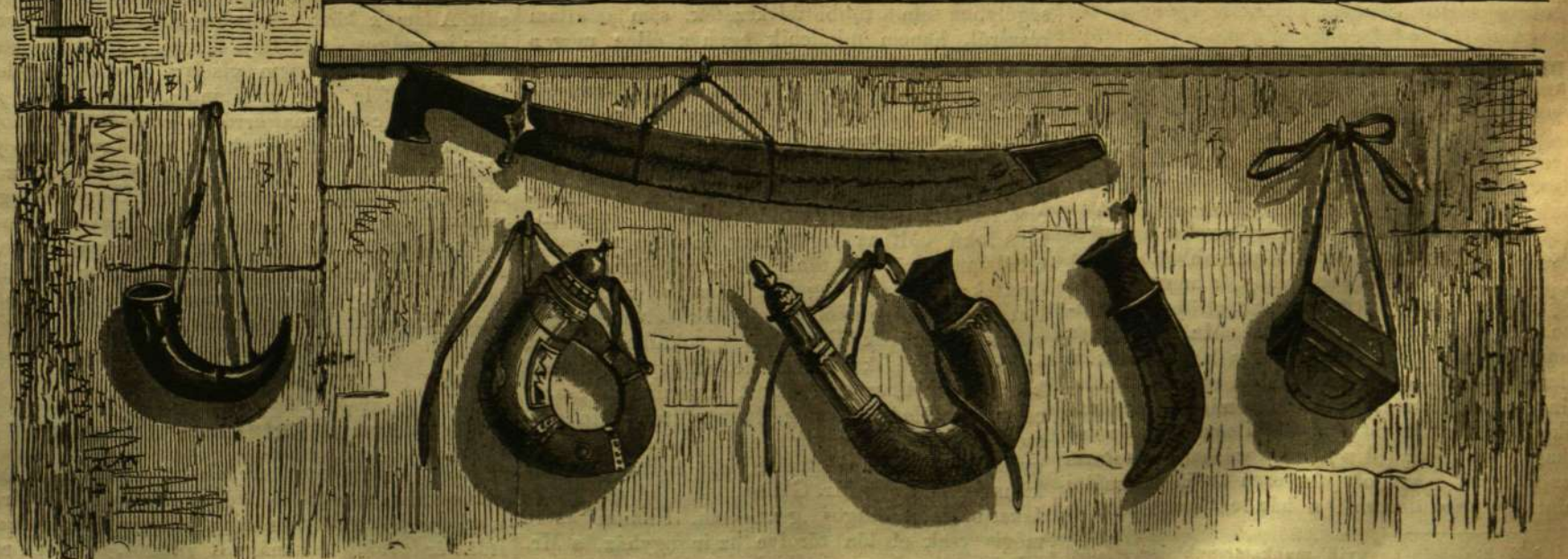
Déli Arábia lakói.

Déli Arábia úgy szólva még egészen ismeretlen tartomány. Keleti és nyugoti partvidékeit, Jement és Omant, melyeket már több ízben beutaztak, félig-meddig csak ismernek, de az a ropant terület, mely e kettő között fekszik, s mely délen az Indiai-Oceánnal, északon pedig járhatatlan, európaiaktól soha meg nem látogatott sivatagokkal határos, egészen a legújabb időkig „terra incognita“ volt. Mal-tzan báró volt az a merész utazó, ki a sötét fátyolt, mely e vidéket a földrajzra nézve homályban tartá, föllebbenteni vállalkozott. Vállalata, noha nagy veszéllyel volt összekötve, fényesen sikerült.

Utazása főleg néprajzi tekintetben igen érdekes. A déli arabok, épen úgy mint az arab sivatagok többi lakói, beduinoknak nevezik magukat.

Nevök ez arab szótól származik: „bedavi“, a mi annyit jelent, hogy: puszták lakói. Szép, szabályos testalkatuk mindjárt első tekintetre föltűnik, mert nagyobbára mezteletlenül járnak. A férfiak csupán egy nagy derékötöl viselnek, melyet öv gyanánt többszörösen körítnek testük köré, míg a kendő két vége hátul alátyegve czombjukat veri. Fejökön egy kis rendetlenül összegöngyöltetett főkendőt vagy turbánt hordanak. Anök ellenben inget és bő köpenyt, sőt nyugaton már fekete nadrágot is viselnek; a városokban pedig arcukat fátyollal borítják be, mely azonban oly ritka, hogy a szemnek nem is kell külön nyílást hagyniok, mert a nélkül is láthatnak, de öket azért a járókelők nem ismerhetik fel.

A déli arabok egyetlen fényűzése a pompás fegyverekben áll. A lófegyverekből csakis a kanóc-os puskát ismerik, s még kovács fegyvert is használnak keresésnek nálök, de azért minden jóra való beduinok két puskaportartója van; egy nagy csigaalaku, melyet „eddá“-nak neveznek, s a melyből a puskát megtölteni szokták, és egy kisebb, inkább sarlóalaku, melyet „meghar“-nak neveznek, s a melyből a finomabb port veszik, valahányszor a tölséért meg kell tölni. Ezekon kívül van golyóportartójuk, pompás fegyverszíjuk, továbbá kova és aczél, hogy tüzet kaphassanak, s mindenekelőtt egy hosszú kanóc, melynek segítségével a tölsériben levő port meggyújtják. Szuro és vágó fegyverül mindnyájan „gembitye“-t, azaz: egy görbe törkést hordanak, mely patkóalaku hüvelyben nyugszik. E hüvelynek a fogantyúval átellenben eső végét nagy érez tegez (amud, osz-

Somálik Adenből. Kis lóportartó. Nagy lóportartó. Kard. Törkés tokban. Törkés. Arabiai zsidók. Golyóportó. Dél-arabiai képek.

lop) teszi még feltünőbbé, mely azonban pusztá di-z. Sokan egyenes kardot is hordanak, melynek neve „nemésza.“ Minden, csak félmeddig t-hetőbb arabnál is valamennyi fegyvertartó, pl. tok, hüvely s a fegyverek díszítőményeitől tömör ezüstből vannak. E díszműveket az ország belsejében mindenütt szétszórva élő zsidók készíttik, a kiket ugyan kevésbe becsülnék, de művészeti ügyességök miatt bárhol örömet megtűrik. Nélkülük a déli arabok a legnagyobb zavarba jutnának, mert ők maguk sem a fegyverkészítéshez, sem az ezüsttőzéshez nem értenek. A mesterségek s általán véve a békésebb foglalkozások a kevély harczosok fölfogása szerint nem illenek hozzájuk.

A zsidók közül még más idegenek is élnek a déli arabok között. Legtöbb Afrikából, az adeni öböl mellékéről származott ide, a Somálík törzsből. Ezek igen sok juhát és birkát hoztak át s főleg a partok mentében terjedtek el. Noha fekete színűek s az őrző népek, hanem inkább a gallaknál rokonnok.

A szultánok (így nevezik magukat az egyes törzsek sheikheji, azaz: főnökei) szintén a főbetebe lért őt zetet ví-elik, természetesen finomabb kiadásban, a Láhég fejedelmi család kivételével, mely néhány év előtt B. mby-n újzatott és onnan hozta meg a pompás öltönyt, melyben a család két tagja mellékelt rajzunkon látható.

Majd minden szultánok van három-négy olyan várszerű kastélya, tornyokkal és lőrésekkel bőven ellátva s körül vagy téglából építve, a milyen küzbülső kőpáng hátterében látható, mely a lahegi fejdelemé. E kastélyt a legszebbnek, Abdallahét, a fejdelem fivéréét pedig a legerősebbnek tartják egész Dél-Arabiában.

Míg a szultánok tulajdonképeni alattvalóira nézve, kik többnyire városokban élő iparosokból, kézművesekből, vagy pusztnak lakó parasztokból állanak, a legszigorubb fegyelmi eljárás van érvényben, ha bünt követték el, addig a szabadon csatangoló, harcias törzsek hírebből sem ismerik a törvényeket. Csak is a gyilkosságért vonják őket kérdőre, még pedig a nálunk még mindig teljes virágzásnak örvendő vérboszu szigoru törvénye szerint. Egyébiránt nem szükséges, hogy a gyilkos személyesen lakoljon, mert vele együtt egész családja kötelezen van, és ha őt magát nem tudják megcsipni, akkor bizonyosan egy másik családtag fog érte áldozatul esni, a legelső, kit a böszt szomjazók előkaphatnak. A vérváltást itt sohasem fogadják el. A vérontást csak vér engesztelheti meg.

Sajátságos szokásul, még a pogány óskorból, egészen mostanáig főnm-radtak az ugynevezett isten-itéletek; főleg azok leggyakorubb neme, a tűzpróba. Ha t. i. a bünt nem lehetett biztosan bebizonyítani, a vádlott nyelvére izzó vasat tesznek. Ha meggrázkodik vagy bármilyen módon fájdalmat áruul el, akkor ő a bünös. Ez, valamint a déli araboknak még sok más nevezetes és figyelemre méltó szokása is, ugy szintén a köztök még mindig fennálló kasztrendszere és egész törzsek pártiaszerű elnyomása csupán a legújabb időkben jutott a művelt világ tudomására Maltzan báró fáradozásai folytán, ki ha itt-ott a lapokban elszórtan megjelent utirajzait összegyűjtve kiadja, bizonyára jó szolgálatot teend a földrajz és népiséma barátainak.

Apróságok és különösségek az angol életből. *)

I. Parlament.

Mr. Gladstone (a whig párt vezére, s a mostani miniszter-elnök) ott áll sapadtan és büszkén az asztal mellett, a szenvedély és meggyőződés erejéle buzogván ki egy mindent elsőprő beszédben. Kiejtése tiszta és kellemes. Mr. Disraeli (a konzervatív párt vezére, a mely képezi most az ellenzéket) sokkal nyugodtabban beszél, de azért minden szava tisztán hallható, s minden mondata tökéletes. Mr. Bright férfias szelleme kitűnő retorikai formát vesz föl a nyilatkozásiban. Hatalmas hangja van, s azt oly ügyszen tudja használni mint egy primadonna. Ő a ház legtekélyesebb és

* E közleményt egyik munkatársunk jegyzetéből adjuk, ki egy pár évvel ezelőt az angol sajtót és társadalmat közlő tanulmányozta, s az őt érdeklő, s politikára, írodalomra, társadalomra stb. vonatkozó apróságokat folgyeztette. Az hiszszük az aprólékos közlemények, melyekben szintén a nemzet élete nyilatkozik, ismeretterjesztő voltukon kívül érdekesek is lennének közönségünknek. Néve. Szerk.

legművészibb s őnöka. Mr. Stuart-Mill hangja gyenge, vékony, és előadása akadóz. Hanem azért beszéljen akármelyik a férfiak közül, beszédeiket mindzenik lap az első sorban közli, a legnagyobb hűséggel.

Gladstone és Disraeli. — 1852-ben Lord Derby ult a kormányon. Merész szabasu budgetet terjesztettek elő, mely Mr. Disraeli agyából került. Egyeztek a leviharosabb budget-vitáknak következett be. Mr. Disraeli is szól, azzal a czélal, hogy befejezze a vitát, engedvén magát ragadtatni beszédében gunyra, személyeskedésre és indulatoskodásra. A ház az izgatottság legmagasabb fokán volt, mikor leült; s a lélekzés nélküli csendben az elnök épen föl akarta tenni a kérdést, mikor a hátulsó padokban egy jól ismert alak fölláll, s oly hangon, mely egyszerre leköté a ház legmélyebb figyelmét, elcsöré s megrója a ny lvet, melyet a kinstár kancellárja használt, azután kitűnő ékesszólással s a tárgyszermet hatalmával írgalmatlan bírálat alá veszi a kormány pénzügyi javaslatát, s azt végkép összetöri. A kormány a szavazásnál csakugyan megveretik, s másnap lemond. A férfiú, ki ez alkalommal a másodrendű harczosból egyszerre a szabadelvíű párt vezérévé emelte magát, megverve a ház addigi vezetőjét. William Ewart Gladstone volt. Azt a leczkét Mr. Disraeli még maig se bocsátotta meg neki, jóllehet két évtizedben keresztül folytonosan egymás ellen küzdvén, egész a jelen pillanatig, elég sok éles vágást ejthettek egymáson kölcsönösen.

Jellemző az is, hogy ez emberek közül az egyik (Disraeli) Angliának egyik kitűnő, a maga nemében elsőranguregényírója, kinek „Lothair“—je magyarrá is le van fordítva, a másik pedig (Gladstone) tekintélyes theologus, ki nemcsak az angol egyház mellett írt fiatalabb korában egy könyvet, hanem legújabbban a pár évvel ezelőt Angliában nagy zajt ütött „Ecco homo“—t (Jézus élete, a szabadelvíű Strauss-Renan féle szellemben, de sokkal tartózkodóbban földolgozva) veszi bírálat s fölig védelem alá egy egész kötetnyi miben.

Disraeliről mondják, hogy midőn fiatal korában, mint új parlamenti tag, az alsó házban elég nagy követeléssel beszélni kezdett: rendszeren lekacagták és félbeszakították. S hogy egyszer kifakadva mondta volna: „majd ki fogtok ti még engem hallgatni!“ Ha nem mondta is, de gondolta, bizonyosan, s a gondolat vagy mondás beteljesült, midőn a brit királyság első miniszterévé lón. A tory párt vezére, nem annyira elvénelé fogva, hanem mivel ott jutott neki térs a szereplésre, mint a hol hasonlóan a legokosabb ember a pártban. Már Stuart Mill „ostoba pártnak“ (stupid party) nevezte nyilvánosan a tory pártot, a mit ezek töle nagyon is zokan vettek. S mondják, hogy Disraeli megveti saját pártját, s az előkelő toryk sem szeretik, vagy biznak benne, de kölcsönösen szükségük van egymásra.

A kérdés, a melyly Gladstone legutóbb megbuktatta: az ir egyház kérdése volt. A szabadelvíű párt azt akarta (s többségre jutván ki is vitte) hogy töröltessék el Irlandban az angol püspöki egyháznak állam-egyházi jellege: tehát hogy ne legyen az ott uralkodó egyház, ne részesüljön segélyben sem a többi felekezethez, sem az állam részéről, hanem mindenik egyház éljen meg a maga erején. A tory és a szorosabban vett egyházi párt szenvedélyesen föltámadt a törvényjavaslat ellen, annyival inkább, mert az okosabbak tudták, hogy az uralkodó egyház eltörlése Irlandban olyan első lépés, mely idővel szükségképen maga után vonandja a siettet az uralkodó egyház eltörlését Angliában és Skócziában is. Hogy milyen fokú volt az izgatottság, mutatja az, hogy Gladstone arczképét többhelyen nyilvánosan fejezték; egyes meetingek alkalmával, a kapu fölött fényes világítással az volt ábrázolva: hogyan viszik az ördögök Gladstone-t a pokolba; papok a szószebből prédikáltak ellene, az egyik a szabad kömívessékek, s négetőkkel, hasonlólván össze, csakhogy Gladstone még elvetemültebb azoknál, mert ez saját édesanyjára, az egyáza személel gyilkát; a másik pedig azon monásban fejezvé ki haragját, hogy Mr. Gladstonehoz képest Judás Iskariotes valóságos gentleman. Hanem azért mégis csak el lón törlőve az ir egyház, s Mr. Gladstone meg se vették el az ördögök.

Hadd álljon itt még egy adoma Disraeliről, miniszterelnök korából. 1868 nyarán meglátogatta a királytól Balmoralban, e kedves idylli nyaralóra a skót hegyek közt. Vasárnap természetesen ő is a templomba ment az udvarral együtt. Ott any-

nyira elmélyedt az állam és egyház viszonyának tanulmányozásában, hogy nem vette észre, mikor a kéregető zsacskó (melynek használata az angol egyházban élvatos) ott járt előtte. Szomszédja, egy lady — figyelmezteté, s egyszer smind egy pénzdarabot adott át neki, hogy kiegészítse zavarából. Disraeli megköszönte a pénzt, visszaadta a lady-nak s elkezdett zesebben kutatni pénz után. Az alatt a zsacskó tovább ment, s Disraeli egy fölföldözött pénzdarabot átadott szomszédjának, arra felé a merre a zsacskó ment, hogy juttassák bele. A pénz kézről kéze végig ment a padokon, de a zsacskó mindig előbb járt, s így sehogy sem érthette be. S az utolsó padvégiék látva, hogy már késő, visszaindították a pénzt Disraelihez, azon az uton a melyiken jött, még végre gazdájához ért, ki azt, sajátosság mosolylyal körülnézve, ismét zesebb dugta. A pénzvándorlás alatt az egész gyülekeze figyelem ezen az eseményen volt.

Egyébiránt a mult években peorséggel akarták megkínálni, de tudták, hogy ő nem fogja el, mint egyik lap igen helyesen mondá, azért, mivel még ifjabb és ambiciózusabb, semhogy a felsőházbá nyugalomra menjen. A helyett nejt tisztelte meg a királytól a ranggal, s ez alkalommal a „Punch“ czimű éleclap, a melyik különben egyik hatalmas de lovacis ellenfél Disraelinek, igen ügyes és elismerő verssel köszönte Lady Disraelit.

Mr. Bright, a quaker. Tagadhatatlan, hogy tory párt az utóbbi évtizedekben sokat neveltetett, a mennyiben kényszerűséggel folytán elfogadott oly elveket és intézkedéseket, a melyekőt az előző években a legnagyobb mértékben irtóztott. E nevelésben a főiskola-mester Mr. Bright volt. Mikor ő a parlamentbe belépett, 1843 júliusában, az u. n. „gabona-törvény“ kizárta Britanniát a világ piaczáról. A szabad kereskedelem szószólói csak egy kis töredéket képeztek a parlamentben. Néhány felvilágosodott ember Anglia északi részén társulatot alkotott, hogy meggyőzzék a népet a szabad adás-vevés áldásai s az ellenkező eszelen volta felől. A két nagy fölölvasó, Cobden és Bright, bejárta az ország minden jelentékenyebb városát; hatalmas és ékesszólvó nyelven kifejték a roszt, mit a gabona-törvény okoz a közönségnek. Áttérteket szereztek mindenfelé, de magukra vonták a földbirtokosoknak, s a parlament két háza nagy többségének legkeserubb ellenszenvét. Azonban ők mentek tovább a maguk utján, míg nem a válság bekövetkezett, az irlandi éhség által siettetve, s a gabona-törvény eltörlöttettt.

Alig van egyetlen nyilvános pályán levő ember Angliában, a kinek nyilatkozatai mindig következetesek lettek volna, s a kit ne lehetne idézni ömagá ellen. Ennek fő oka a mostani parlamenti rendszerben van. Mint szabály, a követek házának minden kitűnőé egyszer vagy másszor volt kormányhivatalban. Mint olyan, kénytelen védni kormány politikáját. E politika lehet egy azon időben előhaladó, egy helyben álló és retrograd a különböző ágakban. Mr. Bright nyilatkozatai nem idézhetőek egymás ellen. Politikai meggyőződése elég érett volt már pályája kezdetén, s azóta mind inkább a nagy közönségé lesz. Talán többet tett, mint bármely élő ember, a jó egyetértés fantartására Britanniá és az Egyesült-Államok közt. Politikai életének jelszava: légy igazságos, és ne félj. Kormányhivatalt egész a legújabb időig nem viselt; csupán a jelen Gladstone-féle miniszteriumban vállalt miniszterséget, de csakhamar arról is lemondott. Kiadott országgyűlési beszédeinek egy példányával megajándékozta a királyt, s ez viszonzásul az ő könyvének („Az angol királynő könyve“) egy példányát nyújtá át neki. Elég érdekes jelenet lehetett, midőn Anglia legkitűnőbb parlamenti szónoka, republikánus és szigorú quaker s Anglia legelső urhölgye, királynő és szelid kedélyű aszszony, kicsérelték egymással műveiket.

(Folyt. követe.)

A földrajzi kutatások áldozatai.

Dr. Livingstone-nak, e híros afrikai utazónak bizonytalan sorsa több év óta tartja már félő várakozásban és aggodalomban a földrajzi fölfedezések iránt érdeklődő tudományos világot, melynek rokonszenvét e morész angol annyira ki tudta érdemelni fáradhatatlan buzgalomával és kitartásával. Több mint hat éve már, hogy Livingstone Európát elhagyta, korábban tett nagybecsű fölfedezésit Afrika ismeretlen vidékein tovább folytatandó. Majdnem öt éve mult, mikor utóljára hírt adott

állapotáról, úgy írva le magát, mint a kit a fáradás és hosszas nélkülözés „tökéletes száraz esontvázzá“ so ányított. Ez idő óta töle magától mit — em hallott a világ; közzetve róla, mások utján, igen is hallottunk annyit, hogy még talán el r-lahoi Kelet-Afrika ós rengetegekben a Szulu-Kafferek vad törzsei között elnyomorodva, elbetegevedve; sőt nehány tudósabb geographus még azt a helyet is meg tudja — legalább próbálgatja meghatározni, a hol ő jelenleg körülbelől tartózkodhat k, de biztos tudomásunk sem életben létéről, sem haláláról nincsen. Hogy a merész utazó landkadhatatlan tudományzójának esett volna áldozatul, kevesen akarják elhinni; a legtöbben maig is abban az erős meggyőződésben élnek, mint a nemrég elhunyt kitűnő angol tudós, Murchison, t. i. hogy Livingstone még mindig él a „fekete földrészt“ valamely ismeretlen vidéken. E kinos bizonytalanságnak végét szakítandók, az angolok végre az idén elhatározták, hogy derék honfitársuk fölkeresésére expediciót küldjenek, mely ezóta már utra is kelt Afrika délkeleti partjai felé.

E nagy buzgalommal közadakozás utján szervezett expedició alkalmából egyik tekintélyesebb londoni folyóirat érd. kézleményt szentel azon jelesebb angol és más nemzetiségű utazók emlékének, a kik a földrajz területén szerzett halhatatlan érdemeiket életök árán szerették meg. A földrajzi tudomány e morész bajnokainak szomorú vége bizonyára minket is érdekkelhet, mert ők a közös emberiségért s így értünk is küzdöttek és az emberi törekvés, a szellemi előhaladás szolgálatában lenlétek diesteljes hal luktak.

Az olvasni szerető ifjúság kedv-ncze, Cook kapitány megbecsülhetetlen szolgálatokat tett a földrajz területén, mielőtt balsorsa elérte volna. 1768-tól fogva három nevezetes földfedezési utat tett a Csöndes-oczeán megmérhetetlen sikjain. Első utazása 1771-ig tartott és annak Dr. Hawkesworth által készített érdekes leírása általános figyelmet öbresszett az egész művelt világon. 1772-ben második utjára indult, s valami két év letelte alatt az egész föld kerekességét körülhajókázta, mely alkalommal oly messze hatolt a déli sark felé, a milyen messzire ő előtte még senki és a déli Csöndes-oczeánról azelőtt bírt gyér ismereteket a legnagyobb mérvben gazdagítá. Ezt az utazását ő maga írta le s könyvének egyszerű, könnyen érthető írása általánosan kedveltette azt mindenütt. Azelőtt egyetlen hajóparancsnok sem tudta olyan jól megőrizni legénységének egészségét, mint Cook, több évig tartott utazásai alatt, és az általa e czéltól követelt rendszer leírását az angol tengerészet és hajótalajdonosok a legfáradhatatlannabb szorgalommal kezdtették tanulmányozni. Még egyszer utnak indult Cook kedvencz hajóján, a „Resolutio“-on, melyet a mostani alkalomra oly módon szerelt föl, hogy a kamaszkai tenger és Behring-szoros jegvidékeinek diűhös szélrohamaait is megbírhassa. E harmadik utazás 1776-ban kezdődött és Cook több ezer mérföldet járt be, mielőtt halálának szomorú napja elérkezett volna. Utközben fölfedezé a Sandwich-szigetcsoportot, a honnan északnak fordulva egészen a Behring-utig jutott, a hol a tömött jégfal nem engedé feljebb hatolnia. Visszaindent tehát és Amerika északnyugoti s Ázsia északi parti partjain több nevezetes fölfedezést tett, míg végre ismét a Sandwich-szigetekhez érkezett vissza, melyeket élve többé nem hagyhatott el.

Halála — ha szabad így fejeznünk ki magunkat — igazán bszántó volt, ha elgondoljuk, hogy e sajnálatra méltó esemény szándékainak pusztá félreértés folytán következett be. Mialatt Owhyhee vagy Hawaii sziget partján horgonyzott, a hajóról többször tűnt el egy s más dolog, miket gyakori látogatásuk alkalmával a benszülöttek cseáltak el. Egy szomorú emlékű napon 1779. febr. 21-ken Cook elhatározta, hogy partra száll és elégtételt vesz a lopott tárgyakért. A benszülöttek félremagyarázták a kapitánynak s nehány emberének partra szállását és azt hitték, hogy irtó háborút akar kezdeni ellenök. Lassanként mind nagyobb számmal gyűltek össze, tanakodtak, fölfegyverkeztek lánzsákkal, botokkal és törökkel s védő gyékénypajzsokkal. Cook elkedvetlenedve a szigetlakók ellenséges szándéka miatt, csakhamar visszatért a parthoz, de mielőtt a csónakba léphetett volna, egy kódarab sított le rá, melyet egy benszülött dobott utána. Cook puskájával földre teríté az orozva támadót, mire azonnal általános verekedés kezdődött. A legénység a benszülöttekre lőtt, de azoktól apránként a vízbe s később a csónakba lizetett vissza, és a kapitány a partron egyedül maradt. Mielőtt

Cook a víz szélét elérte volna, egy benszülött hátulról fejére ütött buzogánnyal; ő megtántorodott, kezeire és egyik térdére rogyott s elejté puskáját. Most egy másik benszülött hegyes törővel nyakába szúrt, mire atán egy víztőcsába esett s kérésleg zétt segítségért a csónak emberei után, kik, szerencsétlenségére, képtelenek voltak segítségére jönni. Még egy iszonyu botütés valamelyik szörnyeteg kezéből véget vetett fáradhatlan életének, s azután a benszülöttek a legborzasztóbb módon összevissza darabolták és megcsontították holttestét, melynek némi csekély maradványait később emberei összeszedték s a tengeren szokásos egyszerű szertartással a hullámokba temették. Így pusztult el a derék Cook Jakab kapitány! A Sandwich-szigetbeliek pedig e véres tettök által huzamos időre a legvérszomjazóbb kegyetlenség hírébe jöttek, bármily távol állottak is attól máskülönben.

A hittérítők, a kik oly hősiessen küzdöttek e küzlenek éhség, szomjúság, kimerülés, betegség s a nélkülözések mindenféle nemei ellen a magukra vállalt szent kötelesség teljesítése közben, szintén sokat beszélhetnek életveszélyes működésük nehány rettenthetetlen szívü bajnokáról, valamint nem egy áldozatáról is. Ilyen volt a többek között az általános tisztelt John Williams is, a ki 1816-ban lépett a londoni térítő társaság szolgálatába. Legelőször a Társaság-szigetekre ment, hol csakhamar egy elsajátíta a benszülöttek nyelvét, hogy azokkal minden fönakadás nélkül társalozhatott. Innen a Hervey-szigeteket utazott, hol azt a bűmulatos munkát követte el, hogy az egész Új-testamentumot lefordítá raratonag nyelvre, a melynek azelőtt híret se hallották Európában, s a mellett az említett nyelven még néhány könyvet is írt, hogy az általa szervezett iskolákban a benszülöttek könnyebben s több sikerrel taníthassanak. Tizenhat évi távollét után visszatért Angliába, hol a legnagyobb s méltán megérdemelt szíveséggel fogadták. Williams feltűnőleg bebizonyította, épen mint később Livingstone, hogy mily sokat nyer azaz a hittérítő, ha az életnek minden gyakorlati mest-rségében és fogásaiban otthonos, ügyes ember tud lenni. Livingstone gyermek korában egy lanarkshire-i gyapot-gyárban foglalkozkodott és ott a gép szerkezetével és működésével alaposan megismerkedett; későbbben egy kevés latiat és görögöt is tanult valamely vasárnapi iskolában, azután az edingburghi egyetemen az orvosi tudományokból is megtanult annyit, a mennyi a közönségesebb és gyakorubb testi sérülések és bajok gyógyításához szükséges, végre még a csillagászatból is eltanult annyit, a mennyinek segítségével az ujjonnan fölfedezendő vidékek földrajzi fekvését a csillagok állása után meghatározhasna. Hogy e sokoldalú ismeretek mily nagy mértékben emelték Livingstone munkálkodásának és iratának tudományos értékét, tudhatják azok, a kik utóirásait olvasták. De, miként Williams bebizonyította, a mechanikai ügyesség is megbecsülhetetlen egy hittérítőnél. fiatal korában egy vaskereskedőnél inaszkodott s a mechanikai mesterségeket (kovácsás, lakatosság, egyszerűbb gépészet stb.) meg lehetős ismeretekre és ügyességre tett szert. A Társaság-szigetekeken véghez vitt eredményes működését leginkább ama szerencsés körülménynek köszönheti, hogy a benszülöttek ügyességének gyakorlati értékét becsülni tanulták.

Néhány évvel későbbben Raratonag szigetéből Raiatea szigetre akórván visszatérni és alkalmas hajót vagy csónakot nem találván, ő maga épített egyet magának. Először az építéshez szükséges szerszámokat csinálta meg, azután az épületfát faragta ki czéljának megfelelőleg; és így 60 láb hosszú és 18 láb széles hajót állított elő, melynek illesztéseit a banianfa rostjából és a kókuszdió ágazal héjából készült szösszel tömte be, hogy a víz belé ne hatolhasson; a benszülöttek gyékény-szövetéből vitorlát s a hibiszes név növény rostos héjából köteleket készített. E kis jármű oly erőse volt csinálva, hogy négy álló esztendeig szolgált neki a megmérhetetlen Csöndes- vagy miként akkor inkább nevezni szokták: Dél-tengeri különböző szigetcsoportjai közt véghez vitt utazásai alatt. Szegény Williams! Ő is azok közé tartozott, kiknek végzetük „vértelenen halni meg.“ Áldásos munkájök teljesítése közben; de valóban szomorú, hogy ilyen embernek ilyen halállal kellett kimulnia. 1839 novemberében egy második expedició alkalmával az Új-Hebridák csoportjához tartozó Erromanga szigetet is meglátogatta; itt a benszülöttek meggyilkolták és testének nagy részét fölemésztezték.

(Folyt. követe.)

Néhány sor a természet naptárából.

Népkögy, nőszeszély, áprilisi időjárás — e hármias szövetségről az szokták mondani — és bizonyára nem is ok nélkül — hogy rendkívüli állhatatosságot képes tanusítani a — változékonyságban. Meglátjuk, hogy az idej ápril mennyire fog megfelelni roz hírének. Még eddigéle tisztosságes viselte magát és általán véve az idej tavasz beköszöntésével, leszámitva a leszámitásokat, legalább hazánk legnagyobb részében meg lehetünk elégedve. Jul esik lelkünknek, hogy a természet is fölfogta, átértette a husvétnek, a föltámadás ünnepeinek nagy jelentőségét. Föltámadás! — minden kétey, minden hitelenség d ezára i, oly ki rthatatlan esodálatos naivséggel ragaszodik lelkünk e kedves illüzióhoz. Képzelünk mennyi varázsszal, mennyi ószinte bizalommal veszi körül e szép eszmét: kikelet, legtöbbször csak azért, hogy a zord valóság annál könyörtelebnebbül tépje szét a hozzá fűződött reményeket.

A természet föltámadását ünnepli! — hangzik felénk az örvendező madárkák vidám dalából. A nap, a fény s a melegesség legyőzte a gonosz telet és mindenütt új, ifjú, úde élet fakad! Az első sugarak, melyek a tavasz nap a földet téli szenderegéséből új életre csokolja, ránk emberekre is valóságos villanyos hatást gyakorolnak. Fölzabadiatansk bennünket azon al-nyomás alól, melylyel a rideg téli napok ránk nehezültek, szabadabban kezünk eldézni és újult erővel, fáradhatatlanabb munkakedveléni fogunk teendőinkhez. Ilyenkor aztán a többnyire mindig bekövetkező visszaesés annál keservesebben érinti kedélyünket. Pedig az ilyesmire mindig el kellene készülv lennünk. A mi égaljunk mikor a tavasz a tellel élet-halálharcot vív, csak igen ritkán szokott az előbbi pártjára állani és korai erőkődéseit többnyire mindig meghüsitja. Nagyon ritkán engedí zavartalanul élvezniük a természet lassankénti föttámadásának elragadó látványát. Így az idén is márczius néhány naposabb, szeledebb és enyhébb nap kivételével igen zordon, barátságatlan, sőt néhol egészen télies időjárással gyötört bennünket. Még nálunk Pesten és az alfoldón csak tűrhető volt, de már a felvidéken időnként ugyancsak gorombán garázdálkodott. A lapok tele voltak tudósításokkal elképzelt havasokokról, igen is korán beköszöntött éjnapenergia viharokról és veszelylyel fenyegett földregésekről. Majd minden reffel dér, fagy és köd ijesztgetett. A hőmérsek többször állt fagyponton alól s a légnyomás szintén igen alanti fokot mutatott.

Mindazonáltal e tételői tünények közepette sem szunyadozott egészen tétlenül a természet. A kis pacsirták a légben ide s tóra röpködő hópelyhek daczára sem ok nélkül énekelték el a kikeletnek hódolati dalaikat; hivatalos beköszöntése, noha különben elég hideg és fagyos vala, nem maradt épen minden eredmény vagy utóhatás nélkül. Az első meleg napugarak elegendők voltak a természetnek arra, hogy a tavasz előhírnökeit fölébressze álmódosaukából. A kikeleti hívórág (Galanthus nivalis) és a tavasz boglár, a primula és leány-kökörösín, a farkas-boroszlán és a szattyu bizalommal nyujtogatták ki apró virágfejeskéiket a márcziusi nap időnkénti mosolygására. Sőt még a Kárpátok és Alpok sziklás tetőin is elővilantak a hanga (fekete mármorka, Erica carnea) tulipiros virágai és a bérezeknek hótól szabad lejtőit a hunyor (Helleborus niger) halványörös virárgyehyei lepték el, mintegy előre siető hírnökekkel a nem sokára új életre ébredő egyszerű növényvilágnak. Az ismét fölserkent teremtő-ösztönet egy időre még talán vissza lehet fojtani, vagy késleltetni lehet, de téli merevségében többé visszazúzni lehetetlen; ez örök természet törvény nyujton végiszta-lást, ha tán az utóbbi szép napok időit kellemességét ismét zordonabb idő váltaná föl. De az is meg lehet, hogy a nap, világunknak az élető anyja, ez alkalommal szivesebb és kegyesebb lesz hozzánk és megmérhetetlen fénytengerből életet, fényt s biztató, boldogító sugarakat fog szétárasz-tani földink felett az új tavasz kezdetén, hogy az emberek szívét új remények élénkítsek meg s ifjú és öreg megpihent és megújult erővel foghasson ismét az örömökben és fájálmakban váltakozó élet napi teendőihez. Sámi Lajos.

A nap.

Flammaron Kamill francia tudós, ki máris oly sokat tett a természettudományok s különösen a csillagászat népszerűsítésére, Secchi római csillagásznak a napról írt jeles művét bírálván,

érdekessé kivonatba foglalja össze a nap körül tett legújabb tudományos észlelések főbb eredményeit.

A mérész emberi szellem, melynek sikerült behatolni a természet mélységei titkaiba, megmérni az ezek mérhetetlen látszó magasságát és ürtejedelmét a megmérlegelni suly szerint azt a földet, a melyen biróalmainkat megalapítottuk és büszke fajunkat uralkodóvá tettük — az emberi szellem végre oda jutott, hogy magának a napnak szemvakító fényességét is meg mérte támadni. Bártran szemébe mert nézni e ragyogó csillagnak, melynek sugaraitól függ földünk élete; megvizsgálta, kifürkészte, mondhatnók — ha ily mérész kifejezéssel élünk szabad lenne — összevissza forgatá azt ujjai között. E tanulmányozás, noha több mint három század előtt kezdődött, még igen távol van ugyan attól, hogy véghatárát, a tökélybítés, ne tovább-ját elérje, mégis annyira haladt már eddig is előre, hogy a nap természetével, alakával és azzal a móddal, melylyel a világ-egyetemben világosságot és melegt áraszt szét, teljesen tisztában vagyunk.

Néhány év óta a különböző nemzetek csillagászatainak figyelmé főleg a nap csodálatosan változó felületének vizsgálására és tanulmányozására volt irányozva és összpontosítva. Különösen Secchi atya, a római csillagvizsgáló intézet kitűnő igazgatója szentelte az érdekes tárgynak minden igyekezetét. Egy tudományos, de azért könnyen érthető munkában Secchi atya érdekesen ismerteti a kérdés jelen állását és terjedelmesen, kimerítőn írja le saját és az e tárggyal foglalkozó csillagászok fázisainak eddigi eredményeit.

Ezek szerint a nap körképének látszólagos határán tul egy átlátszó légkör létezik, de a mely minden átlátszó mellett is oly nagy fény-elő (absorbeáló) erővel bír, hogy a nap sugarainak egy részét vissza képes tartani. E légkör magassága nem mindenütt egyenlő; legnagyobb magasságát az egyenlítőnél s a napfoltok táján éri el, míg a két sarknál e magasság legkisebb.

E légkörben egy gázserű légréteg hullámzik, melynek hőmérséke igen magas, és a melyből imitt-amott kicsucorodások (protuberance) szöknek elő. E gázréteg és a napfogyatkozások alkalmával észlelhető rózsaszínű lég fő alkateleme hidrogén (könyen). E gázréteg a napot minden oldalról beburkolja és tömörsége változó. Nem áll kizárólag hidrogénből, mert vannak benne más alkatelemek is, főleg gőzzállapotban levő sodium és magnesium. Gondosabb vizsgálataknál vizsgált is lehet abban fölfedezni.

A múlt évi decz 12-iki teljes napfogyatkozásor Janssen a nap légkörén tul még egy másik gázréteg létezését is fölfedezte, a mely azt az ürben körülveszi.

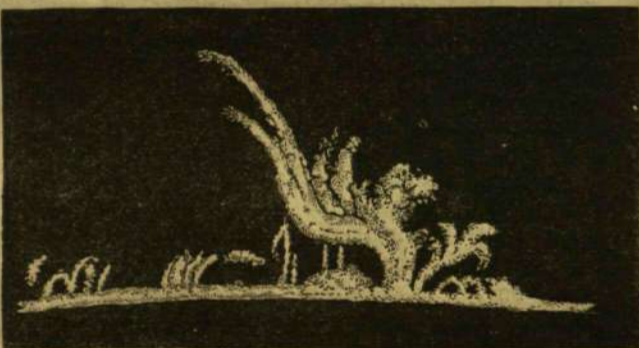
A napfoltok nem egyebek, mint a nap légkörében támadt megannyi üregek, melyeket imitt-amott a belőlől előtörő gázhullámok idéznek elő. E gázhullámok magasabb hőmérsékkel bírva, könnyen szétoszlatathatják helyen-helyen a nap fénykörét (photosphère). E vélemény, melyet máris komoly érvek támogatnak, a valószínűség igen magas fokát éri el a kilövélések és kicsucorodások figyelmes észlelése folytán, mert e sajátságos tűnciméne csakis ama gázkiszökések által jöhethetnek létre, melyek a nap belső tömegéből időnként előtörnek. — A nap ugyanis folyékony, sőt a mi valószínűbb, csakis gáz- vagy légállapotban levő gömb, egy borzasztó nagyságú kemma, a melynek hőmérséke valószínűleg több millió fokot áll. Fénye 800,000-szer nagyobb mint a tele holdé s 22 milliárdszor erősebb, mint a legfényesebbé. Tegyük hozzá még, hogy földünköt 20,682,329 mélynyire van s az átmérője 108-szorta nagyobb, mint a földé, úgy hogy középpontjától felületéig majdnem oly nagy a távolság, mint a földtől a holdig, tehát 51,000 és néhány mérföld; hogy a legújabb mérések szerint tömege 1.259,712-szer nagyobb, mint földünké, s végre, hogy ez iszonyú nagy gőzgömb sulya majdnem 2 nonillion kilogrammnyi, a mely szám roppantosságát még a legmerészebb képzelem se képes fölfogni — ha mindezeket úgy, hogy emberi véges elménkel képesek vagyunk, elképzeljük, akkor talán fögalmunk lehet, hogy mily óriási a különbség a mostani és a régi világgegyet között, melyet többi szerint a nap nem volt egyeték egy kis lobogványánál, mely épen a föld kedvéért világított és melegtített le az ég boltozatáról, négy tízes ló által vonatva, és a melyről Anaxagoras azt állítja, hogy legfeljebb akkora lehet, mint a peloponnesosi fészket, s még így is attól félt, hogy túlzással fogják őt vádolni.

Egyveleg.

(Talpa Marina). Mult év augusztus havában tette Toselli a nápolyi öbölben a legelső kísérletet „Talpa Marina“ nevezetű találmányával. Ez a buvárharcot minden tekintetben felülmúló, igen czélszerűen szerkesztett készülék, mely arra szolgál, hogy abban egy vagy két ember a tengor fenekére akár 100 méternyi mélységig leszálljon, ott kutasson, buvárcsodjék, különféle tárgyat felhozson vagy lebocsátott kötelekhez erősítsen, torpódokat rakjon vagy eltávolítsa. A vas és bronzból készült, hengeridomu és ablakkal ellátott készülék 4 méter hosszúságú 11 decziméternyi átmérővel és négy emelet-vagy osztályból áll. A második osztályban — felülről lefelé számítva — tartózkodik a buvár, a fölötte levőben van a lélegzésére szükséges komprimált levegő, még pedig oly nagy mennyiségben, hogy a vízben több órát tölthessen. Alatta van egy, a halak uszó hólyagát képviselő gépezet, mely arra szolgál, hogy a buvár tettszése szerint emelkedhessék fel vagy bocsátkozhassék le a vízben. A legelső vagy negyedik osztályban van végre bizonyos mennyiségű ólom, mely az egész készüléket függélyes állásban tartja. A második osztály külfalán több, vízmentesen alkalmazott, s belülről kormányozható, a buvár kezét képviselő, fogó és egyéb eszköz van alkalmazva, melyek segítségével a tengerben lelt tárg-

A nap, 1/30 másodperc alatt felvett fénykép után.

Fénykilövélések a napon.

gyakat megfoghatja, szétdarabolhatja, felveheti, megerősítheti, szóval kényelmesen kezelheti. Az első kísérlet 1871. augusztus 26-án a harmadik tengerészeti osztály parancsnoka, több tengerész tiszt és más meghívottak jelenlétében vit-tett véghez, még pedig tökéletes sikerrel, mert Toselli 70 méternyi mélységig bocsátkozott le a tengerbe, hol egy egész óráig tartózkodott, a nélkül, hogy léghányt, nyomást vagy más kellemetlen érzést tapasztalt volna. Érdekesek azon sorok, melyeket Toselli a tenger fenekén, az ott érzett benyomások alatt irt Palmieri tanárnak, a vezuvhegyi observatorium igazgatójának, ki szinte jelen volt azon hadihajón, melyről a talpa marina lebocsátott. A levél, melynek párja nehezen létezik, mert 70 méternyi mélységben íratott a tenger fenekén, ekkép szól:

„Mélyen tisztelt tanár ur! A benyomások, melyeket a jelen perczen érzek, oly nagszerűek, mikép félek, hogy emlékezetemből eltűnnek, ha rögtön le nem irom. Legelőbb is azt kell megemlítenem, hogy a víz itt lenn már nem látszik viznek, hanem mozdulatlan, kompakt, átlátszó üveg-tömegnek, s hogy olvasás és írásra elegendő világossággnak örvenlhetek. A le- és felszállásnál mindig úgy tetszett nekem, mintha a tenger feneké közelednék felém vagy távoznék tőlem, s ezen optikai csalódás oly tökéletes volt, hogy önkénytelen a manomert vizsgáltam, mikép meggyőződhessem, hogy csakugyan én szállok le és

emelkedem fel a vízben. Nagyon mulatságos látványt nyújtottak a halak, melyek nagy számmal uszáltak körülöttem, s annál is inkább gyönyörködtettek, mert kellemes, biztos helyzetemből a legnagyobb nyugalommal szemlélhettem. A borzadályos csend, mely itt lenn uralkodik, és ember kedélyére mély benyomást gyakorol és majdnem aggasztólag hat; én különben igen jól éreztem magamat, bizonyos nemével a megelégedésnek, hogy helyzetemben akadály nélkül tudtam lélegzeni. A jelen perczen a barometer 81 centiméternyi nyomást mutat, a hygrometer pedig 85 fokot; a szobámban levő thermometer 26, a talpa marina külfalán alkalmazott pedig 15 fokot mutat. A tengeri manometer 70 méternyi mélységet mutat, a légköré kétszer annyit; tehát még legalább négy órát tölthetnék itt lenn, a nélkül, hogy a legesekélyebb kellemetlenséget érezném. A készülék minden része megfelel a czélnak, csak az egyik közlekedő ajtó nyílik és csukódik kissé nehezen. Megelégedésemre mondhatom, hogy célzt értem. Rendkívül öröm fog el e miatt, mely érzetet barátimmal és mindazon kitűnő személyek kel szeretném megosztani, kik jelenléttükkel megtisztelték, fázisaimért ekkép a legnemesebb jutalomban részesítve. — Kelt a nápolyi tengerből fenekén, 1871. aug. 26-án.“

(A japáni fejedelem). Érdekes tudni, hogy a japánok mostani uralkodóját reform-fejedelemnek nevezik. A „Japan Herald“ című lap leírja a fejedelem életmódját és foglalkozását, melyből a következőket vesszük át: Még nincs egy éve, hogy a fejedelem a világtól elzárva élt palotájában, és csak egyedül családjának s a trónhoz közel álló magas méltóságoknak mutatta magát. „Az istenek hatalmas rokona,“ ki eddig láthatlan volt, most naponként látható Jeddó utcaján, s pedig egészen egyedül. Reggel 7 órakor szokott felkelni, s ilyenkor a japáni klasszikusokat olvassa, melyeket Fukuba tudós magyaráz neki. Mintegy 10 óra tájban a nyugati nyelveket és azok irodalmát tanulmányozza, melyekben Katho nevű tudós oktatja. Kedvenc tárgyai: a földrajz és a physiologia. A tudományos dolgokkal adig foglalkozik, míg az ország ügyei a minisztériumba nem hívják. Ő maga vezeti az állam kormányzatát, a mi nem csekély feladat, s a legkisebb dolgok iránt a legnagyobb figyelmet tanúsítja, és minden apró ügyről informáltatja magát. Az állam-ügyek végeztével kastélya közelében sétál vagy pedig lovagol; nem ritkán kirándulásokra tesz Jeddó különféle részére, s meglátogatja a legtávolabbi városrészeket is. Este a chinai klasszikusokkal foglalkozik, és maga köré gyűjti országának legnagyobb tudósait, kik többnyire jártak Európában; e tudós gyűléseken gyakran országos tisztviselők és a tengerészet tisztjei is részt vesznek. Azelőtt ez esti társaságban csak a legnagyobb családok tagjai lehettek jelen, míg most mindenki csak ismeretek, vagy érdemek által lehet tagja a társaságnak. A fejedelem 21 éves, testalkata erős, s termetre magasabb mint általában a japánok; öltözkö európaias. Valószínű, hogy példáját hivatalnokai közül sokan fogják követni, s európaias öltözköket fognak hordani. Ha kertjében sétál, mindig európaias csizmákat hord. Az előbbi uralkodó udvari cselédsége nököl állott, a Mikado most csak férfiakat tűr maga mellett. Ezek szerint a fejedelem nagyon egyszerű, s munkás életet visel. Mutatni akarja, hogy őt nemcsak uralkodónak hívják, hanem az is tud lenni.

(Zárda-statisztika). Felső-Ausztriában hatvan kolostor van, jelsül 19 barát-kolostor, az irgalmasok, piaristák, benzecések, ciszterciaták, prémonstreik, ferenciek, kapuczinusok, karmeliták, redemptoristák és jezsuiták, tovább 41 apáca-zárda. Legtöbb zárdaóly van az irgalmas néni-kéknak, karmelitánoknak, orsolya-szüzeknek s a tanító apácáknak. Egészben véve Felső-Ausztriának több kolostora van, mint három-négy más katholikuss állannak.

(Mennyibe kerül Franciaországban egy fenyítő pör?) A közelebb kivégzett Lemette pöre a törvénytel egész a hóhérg az államtól következő kiadásokat igényelt: maga a pör 5886 frank, száznegy fogsági nap ötvenöt centimájával 57 frank, szállítási költség St.-Omertől Marquiseig, hol a kivégzés történt 135 frank, a guillotine szállítása, a hóhérg s segédeknek uti költsége 325 frank. Összesen: 6202 frank. — Megemlíthetjük itt azt is, hogy a párisi bakó Heindrichs, ki 70 éves korában a mult hó 31-én hunyt el, 12 ezer frank évi fizetést húzott.

Melléklet a Vasárnapi Ujság 14-ik számához 1872. apr. 7.

TÁRHÁZ.

Irodalom és művészet.

(A Magyar tud. akadémiai Almanach 1872-re)

— kissé későn — e napokban jelent meg. Naptári része, terjedelmes csillagászati naptárral, valódi tudományos becses bir s 127 lapot foglal el; szerkesztéi Kondor Gusztáv. Ezt az akadémia alapszabályai és ügyrende követik, mint változatlan (de szükséges) adalék évről évre. Végre jó a névkönyv, mely az akadémia összes tagjai névsorát, munkálatait, földrajzi átnézetét, az állandó bizottságokat, az akadémia kiadványait, az akadémia halottait s a létszám összeállítását foglalja magában. Ez utóbbiból látjuk, hogy az akadémiának a két elnökön s főtittkaron kívül 23 igazgatósági tagja (1 hely üres), 21 tiszteleti tagja (3 hely üres), 42 rendes (18 hely üres), 173 levelező és 73 külső, összesen 309 tagja van. A tagok munkálatait tartalmazó rovatban nagy aránytalanságot tapasztalunk, a mi a tagoknak épen nem szolgál dicséretére. Az akadémia ugyanis évenként föl szokta szolítani minden rendű tagjait körlevélileg, hogy irodalmi munkálataik jegyzékét küldjék be az almanach számára. Tapasztaltatván, hogy némely tag semmit, némely általánosságban vagy csak a főbb munkáit, némely tag viszont minden legapróbb dolgozata jegyzékét is beküldötte, az időre a tagok fölszólítottak, hogy eddigi közleményeik hiányait a multa névzeve pótolják ki, mostantól fogva pedig lehető részletességgel küldjék be dolgozataik czimsorát s megjelenése helyét, egy későbbi bibliografia stb. számára. Némely tag, úgy látszik, megfelelő a fölhívásnak; némelyik tul is ment rajta, a mennyiben ujra beküldötte meg azok jegyzékét is, melyeket az előbbi évfolyamokban már nagy részletességgel közölt volt (pl. Thalgy Kálmán, ki 120-ra menő kisebb-nagyobb dolgozatai teljes névsorát s összes levéltárbevételeinek helyneveit ismét adja, holott legnagyobb részüket az 1865 óta folyamokban már mind elősorolta volt); igen sokan ellenben még most sem küldötték be semmit, holott bizony dolgozatok eleget (pl. Jókai Mór, kinek neve a „munkálatok“ közt elő sem fordul), Ohajtandó, hogy a tagok ne rösteljék azt a csekély fáradságot, a mi tölök az almanach számára kívánatit, mely — ha minden tag beküldené dolgozatai jegyzékét — az irodalom java-munkásságának nagy becsü lehelvényé lehetne. — Az összesen 312 lapra terjedő s valóban igen érdekes könyv ára csak 1 frt. Kivánatos volna, hogy az akadémia körén kívül minél többen megszerezzék (a tagok úgy is megkapják).

(Révész Imre „Figyelmeztető“ből) a harmadik évfolyam 3-ik (márcziusi) füzeté jelent meg. Szilágyi István folytatja benne érdekes egyháztörténelmi közleményét: az erdélyi h. h. közsínsítai végzekes kivonatát; még egy tartalmas egyháztörténelmi közlemény (Jeremiás István esperessége a s szatmári ref. egyházmegyében) Kiss Kálmántól. Annál kevesebb értékű Tófalvi Jónás semmit mondó elmefuttatása „az anyagevlvőség s az anyagi fejlemelendzse“ (sic!) a darwinismus) ellen. A tárcza ismét egy sereg becses közleményt hoz, többnyire szintén egyháztörténelmi érdekekkel, a mi e folyóiratnak legerősebb oldala. Kevésbé gyönyörködhetniük az itt-ott nagyon is kemény polemiákban, melyek Ballagi, Ballagi lapja és a protest. egyelet ellen folytatgatnak. No de, életől is, fokától is. A füzetet egyházi s iskolaiügyi krónika, rövid irodalmi szemle s mellékletül hittérítési tudósítások zárják be.

(A „Természettudományi Közöny“) áprilisi füzeté szokott érdekes tartalommal jelent meg; Hirschler Ignácól néhány élettani látadat alkalmazásáról, Staub Mórtól a növény-fejlődési észleletekről ad nagyobb közleményeket. Apróbb közleményeiből a „Talpa marina“-ról szóló mai számmunk Egyveleg rovatába átvettük.

(Hírnaprodalom.) A „Testvér“, mely eddig hetilap volt, apr. 1-jén napilappá alakult és mint ilyen gróf Csaky Gyula szerkesztése mellett folytatja pályafutását. — A dr. Milassin Vilmos szerkesztése alatt megjelent „Reggeli Lapok“ ápril elején megszűnt. — „Békes“ cím alatt Gyulán vegyes tartalom hetilap indul; szerkesztéi Dobay János; elől. ára egész évre 4 frt. E lap a nemrég megszűnt békesmegyei hasonczimű közlönyt ohajtja pótolni.

(Röpiratok.) A választási mozgalmak megkezdődésével a röpiratok is megindultak. Legközelebb a következőket tettük: 1. „A baloldali törekvése.“ Irta Hegedüs Sándor, a „Hon“ munkatársa, 38 lap, (ára 40 kr.) megjelent Pfeiffernél. — 2. „Haladjunk-e vagy maradjunk?“ Irta Nagy György, 54 lap, (ára 40 kr.) megjelent Aignernél. — 3. „Szóljunk igazságot a nép fölvilágosítására.“ Irta „Honfi“, 22 lap (árát nem tudjuk), megjelent Herznél. — A két első baloldali, az utóbbi jobboldali röpirat.

(Törvény-kiadványok.) Ráth Mór kiadásában megjelentek: „1871-ik évi országgyűlési törvények“, Zsebkiadás, füve 2 ft 80 kr., bekötve 3 ft 60 kr. — „A polgári bíróságokra vonatkozó 1869, 70, 71. évi törvények“, második kiegészített hivatalos kézikiadás, ára 60 kr., ugyane zsebkiadásban II. füzet 20 kr. Zsebkiadásban megjelentek még: „Az urbéri kapcsolatból fenmaradt jog és birtokviszonyok rendezéséről, az irtványokról és az arányosításról tagosításról Erdélyben“, ára 30 kr. „A vizszabályozási társulatról és gátrendezéséről“, ára 20 kr. „A választási törvény“, ára 20 kr. „Az ipartörvény“, ára 30 kr. „Rendeletek tára.“ XII. füzet, ára 30 kr. „Magyarországi tekkönyvi rendtartás.“ Az 1850—1872-ik évig megjelent összes ide vonatkozó törvények és rendeletekkel; ára 1 ft 40 kr. — „Pénzügyi törvények és szabályok.“ Első füzet: Házadó, jövedelemadó, személyes kereseti adó. Második javított kiadás; ára 80 kr.

(Uj szemü.) Jeiteles Ignác, a „Kerekes András“ című kedvelt népdal szerzője, végre megszokta, hogyan rontják az ő szerzeményét és maga adta ezt ki, a mint 1861-ben megírta. Megtoldotta azt „Csösz kincse“ dallal, mely nem kevésbé szép, mint a széles körben elterjedt Kerekes-nóta. Ára a füzetnek, mely Táborosky és Parschnál csinós kiállításban jelent meg, 1 ft.

Közintézetek, egyletek.

(A magyar tud. akadémia) apr. 2-án Csengery Antal elnöklete alatt összes ülést tartott a gr. Karácsonyi-pályázat eldöntése és a Marczibányi-pályamunkák bemutatása végett. Szilágyi Ede tett jelentést az 1871/72-iki Karácsonyi drámai pályázat eredményéről. Mint a bíráló-bizottság jelentést tevője a 15 pályamű mindegyikéről röviden vagy hosszan megemlékeztek. A bírálók a pályaművek közül egyet sem találtak méltónak a díjra, s így a Karácsonyi-pályadíj ez évben nem fog kiadatni. A pályaműk közül vannak egyesek, melyek egyik vagy másik tekintetben figyelemre méltók, de önálló becsünek egy sem mondható. A pályaművek közül kilencz absolute rossz. Dicséretet egy sem nyert. A jelölés levelek elégetése után Arany János fölolvassa a Marczibányi alapítványból kitűnő nyelvtudományi pályázatra f. é. márcz. 31-ig beérkezett pályamunkák czimeit és jelöleit. Összesen csak kettő érkezett be, melyeket az első osztályhoz tették át megbirálás végett.

(A természettudományi társulat) apr. 3-án este, a magyar kir. vegytani intézetben ismét ülést tartott. A közönség most is szinte tödült a vegytani intézet mutatványtermebe, úgy hogy e nagy terem, mely több száz embert képes befogadni, teljesen megtelt férfi és nő hallgatósággal. Heller társulati tag tartott érdekes értekezést a nap távolságának megméréséről. Megjegyezvén, hogy e mérés a Venus bolygónak a nap tányéra előtti elvonulásának segítségével történik, fejtegette a nevezett bolygónak 1769-diki átvonulása körül tett észleleteket, s ezek eredményét. Az akkori észleletek eredménye összevágólag az lett, hogy a nap távolsága a földtől körülbelül husz millió mértföld. Nagy valószínűség van azonban a mellett, hogy a nap földünkhöz 600,000 mértfölddel közelebb van, mint mekkora távolságot az 1769-i mérések kimutatnak. A csillagászatoknak sok gondot adott ezen föltevés eldöntése; de mivel a Venus csak ritkán vonul el természetesen ránk nézve a nap tányéra előtt, az 1769-diki számok revidálása, illetőleg azok eredményének prozizirozása az 1874-dik évre maradt, midőn t. i. a Venus ismét el fog vonulni a nap tányéra előtt. Ekkor Európa csaknem minden nevezetes csillag-dája észleleteket fog küldeni Ázsiába és Ausztráliába, hol az említett átvonulás látható lesz.

(A földtani társulat), melynek jelenleg 200 tagja van, idei vidéki gyűlését a Szepességben, Iglón tartja.

(Az orss. evang. árva-egylet) m. hó 21-én az evangyelmeik disztermében rendes közgyűlést tartván, az 1871-re szóló jelentés fölolvastatt. Ebből megemlíthetjük, hogy az ápolót és nevelt árva növendékek száma hatvanra emelkedett, a sorajáték jövedelme 22,421 ft volt, az egylet vagonya tehát 50,663 ftot képvisel, s hogy a jelen egyleti vagyoniállást viszonyitva az 1869-ik vagyonyhoz, a legközelebb lefolyt 3 évi időköz alatt 25,361 ft 46 krral szaporodott. Ezuttal az elnökök s igazgató választmány 3 évi működése is lejár. Ujlag megválasztattak, elnökké: dr. Ballagi Mór, alelnökké, Benedikty György. Választmányi tagok lettek: Beliczay Imre, dr. Bókay János, Farkas József, dr. Jenik Zsigmond, dr. Grünwald Robert, Habereren Jonathán, Hornyánszky Viktor, König Rudolf, Molnár Aladár, tolosvai Nagy Gedeon, b. Salmen Jenő, dr. Schiller Gyula, Skita Mihály, dr. Székács József, Takács János és Török Pál urak.

Egyház és iskola.

(Buda városának) a kormány újabban 40,000 forintot utalványozott közoktatási czélokra.

(Adomány.) Haynald Lajos érsek a kalocsai uradalmi pénztárból évenként huszezer forintot rendelt ki, mely összeg iskolai czélokra, kápláni fizetések följavítására, alapított plébániák javadalmazására és más egyházi czélokra lesz évenként fordítandó; kezelését a kalocsai főkáptalanra bízta.

(A Bencze-rendű pannonhalmi főispátság) joghatósága alatt van, 3 apát, 133 szerzetes és 41 szerzetes növendék. A főispátság s a három főkapitány joghatósága alá tartozó felekezeti iskolák, ban 4199 gyermek nyer oktatást. A rendnek 23 plébániája van, tagjai között 4 egyetemi tanárt számlál.

(A király) Fazekas József, bagosi ref. lelkésznek, a népnevelés és oktatás terén szerzett érdemeiért az arany érdemkeresztet; Szabó József, debreczeni leány-tanítóknak, továbbá Rónay Antal, nyugalm. váci, és Lénárt Mátyas, tatóp-escsői róm. kath. tanítóknak szintén e téren negyven, illetőleg ötven éven tul tett sikeres szolgálataik elismerésül a koronás ezüst érdemkeresztet adományozta.

Ipar, gazdaság, kereskedés.

(Uj közsébszabályok.) Veszprém megyében Ajka közelében a magyar nyugati pálya meateán nagy közsételep kiaknázását kezdtik meg közelebb. A szételepet a bécsi Unió-bank és több pesti cég vette meg s a szakértők által eszközölt vizsgálatok nagy mennyiségű és kitűnő minőségű kőszén létezését bizonyították. A kiaknázás a lehetőleg nagyobb mértékben indítja meg, s így remélhetőleg a fővárosunkban uralkodó széndrágaságot is enyhíteni fogja, miután a nyugati pálya által, melyhez a bányától 1/2 mértföld hosszú szárnyasutat építenek, egyenes vasuti összeköttetés létesítetik minden irányban.

(Arad városában) egy új kereskedelmi s iparkamra felállítását engedélyezte a kereskedelmi miniszter, melynek hatósága Arad, Békés, Csanád, Hunyad és Zarándmegye és az ezekben fekvő városok területére kiterjed.

(„Keleny“) cím alatt kiházasító részvény-társulat van alakulóban, melynek alapítókéje 300 db 100 ftos részvényre szól. A vállalat élén Horn E., illetőleg a terézvárosi iparbank áll.

(A borsod-miskolci kiházasító) egyeletől újabban azt közlik, hogy működése oly mérvben van korlátozva a befelgyértség által, mikép új tagokat nem vehet föl.

(Román dohány-monopolium.) A román kormány árverést hirdet a dohány-monopolium eladására. Az árverés május 5. (17)-kén tartatik meg. A bérbeadás 15 évre történik.

Balesetek, elemi csapások.

(Huszvöl másodnapján vihar volt) a Bala-tonon; s Fürednél elszakította a hidegvízi fűrdő-höz vezető hidat s vitte sebesen a déli part felé. Az urasági kocsi öt révészszel derogyt utána

indult az uszó hiltömeknek s azt a nádosokon túl sikerült utólrátni; mire kötelei köve a hid karfájához, elkezdék azt a fűredi parthoz visszavontatni. A vihar azonban hatalmasabb volt az emberi erőnél, s az uszó hidhoz dereglye is abba a veszélybe került, hogy a tó közepébe sodortassék. A hat férfi küzdelmet megátva a partról, a kocsis fia és egy kertész legény egy ladikra kaptak fel s oda vezettek a dereglyében lévő segélyére. Mielőtt azonban odaérhetek volna, a hullám felfordította a ladikot. Egyidejűleg a dereglye is elmerült a hat férfival. Ezek azonban a nádason keresztül a partra vergődtek, hanem a két ifjú, ki a ladikon volt, menthetlenül oda vesztett.

(Földrendés.) Esztergamban Belán, b. Baldácsi Antal birtokán, kisebb mérvű földrendés éretek.

(Szerencsétlenség.) Kistófaluban (Baranyamegye) négy férfi s egy fiatal asszony a pincében földnek kihordásával voltak elfoglalva (miután azelőtt a pincének egy része leszakadt) és munkájok közben nem is gondolhat arra, hogy a pincének többi része is leszakadhat. Ép javában működtek s már ki-ki le indultak az összehalmozott földdel, mind egyszerű fejjel fölött beszakad a pince és mind az öt munkás eltemette. A szerencsétleneket egy-két óra múlva halva húzták ki a föld alól.

Mi újság?

(Az országgyűlés.) mint több lap írja, még ápril 20-ka előtt, 12-én avagy 15-kén, berekesztí a király Budán tartandó trónbeszédével. Az új választások — a törvényesabban 74 nap leteltével — június 30-dikán megesnek, s így az új országgyűlés július elején már megnyitott lesz. A megyék a választási központi bizottságok megalkotására még a f. ápril hó végnapjaiban megtartják közgyűléseiket.

(Az alsó vidékeken) a vízáradás folytán uralkodó inség oly mérvet ölt, miszerint gyors, sürgetőleg gyors segély égetőn szükséges. Képviselői körökben adakozási ívekét nyitottak meg, s az „Ellenőr” és „Pesti Napló” kimutatásai szerint pár nap alatt néhány száz forintot összegyűjtöttek. A kormányuk kötelessége mielőbb érélyes intézkedéseket tenni, mert ma még csak a legkevesebb pénzszámmal rendelkezők lehetnek megmenteni, mi ha nem történik, hazánk egyik legmunkásabb, legéletrevalóbb népességét felszámíthatatlan kár éri.

(A honvédek) ez évben, felsőbb rendelet folytán, nem tartanak nagyobb gyakorlatokat, hanem csak dandáronként, később meghatározandó helyeken.

(Besztercebányán) jun. elején tartják meg az 53-dik honvédszázalój lobogó szentelését; a zászlóanyja gr. Révayné lesz.

(Ipolyi Arnold adománya.) Az országos képtart 60 nagybecsű művel gazdagította a polyi besztercebányai püspök. A példányok kiegészítik az országos gyűjteményt. A képek ó-olasz és ó-nemet mesterek munkái a 13-16 századból. Van benne többi közt három darab lengyel-magyar festészeti iskolai kép Magyarországból, a 15-ik századból. A példányok a műtetszők szerint felette értékesek, s a tudós főpap távozása előtt legtöbb emléket nem is hagyhatott volna.

(Az Eötvös-szobor) javára a legutóbbi kimutatás szerint 27,471 ft 13 kr. o. é. és 576 ft 46 kr vegyes pénzürték gyűlt össze.

(A királyné) reggelenként a budavári al-bástyán, a lovagló fasorban szokott sétálni, a legegyszerűbben öltözködve, s csupán Ferenczy Ida k. a kíséretében. Szerdán a b. Eötvös özegegye és b. Nepcsa kíséretében meglátogatta a vakok intézetét, hol Beöthy Lajos intézeti elnök s a tanárok fogadták. Az intézet növendékei éneket és zenekari darabot adtak elő. Egy vak gyermek következő szavakat írta le szép betűkkel: „Isten tartsa, isten őtessen Erzsébet királynénkat.” A földgolyón való mutatványok és kézimunkák szintén megnyerték ő felsége tetszését. A kötőszobát, termeket megtekinté, a déli imát meghallgatta, kérdőszózkodott az intézet és növendékek viszonyairól, beszélgetett az előkel, tanárokkal és a jelenlevő Bohusné-Szögyényi Antónia urhölgygyel, s midőn eltávozott, az összegyűlt nép lelkesen éljenző meg.

(Bignio Lajos első vendégszerepe) ápr. 2-án „Ernani”-ban fényesen sikerült. A nagyszámú közönség minden felvonás után zajos tapsokkal jutalmazta meg régi kedvenczet. Magyarul énekelte a szöveget, még pedig oly tiszta kiejtéssel, melyet nem győzünk eléggé ajánlani operánk tagjainak. Az első fellépés után a közönség még nagyobb érdeklődéssel várhatja további fellépéseit.

(Az evang. gymn. ifjúság) ápril 1-én a Fröbel-nőegylet javára annak helyiségében műkedvelői előadást rendezett, a melynek — a szűk terem dacára — mégis mintegy 30 ft tiszta bevétel lett. Hat szavalt s Kisfaludy Károly két kis darabja volt a jól sikerült estély tárgya. A műkedvelők között két fiatal leány, Komáromy Mária és Cs. aházy Etelka k. a. is felléptek, mindkettő a színi képeze szép reményekre jogosító növendéke.

(Tümbén) e hó 2-án gr. Zichy kormányzó elnökléte alatt megalakult a bécsi világiállításnak helyi albizottsága. A bizottság működését azonnal megkezdé; tengerészeti ügyekben a kir. tengerészeti hatóság segítségére leand, hogy az egész horvát-magyar tengerpart méltón legyen a kiállításban képviselve.

(Uj könyvkereskedés Nyitrán.) Demjen Lajos könyv-, mű-, zenemű- és papirkereskedése, kölcsönkönyvtárral összekötve, közelébb nyílt meg Nyitrán, az Otto-féle házban. Az új könyvtár Moeszner János volt könyvtáros üzletét vette át s egészen újonnan s pontosan berendezte.

(Az „Ifjúsági véderő”) tanogatását a közoktatásügyi miniszterium egy köriratában ajánlá a nyilvános iskoláknak, s ez intézmény már Magyarország több előkelő városában is meghonosult. Az ifjúsági véderő alapítója: Heimerle Ferencz, újabban főlhatalmazá a pesti iskolai igazgatóságokat, hogy egy-egy szegényebb tanuló ingyen-oktatásra való fölvetelre javasoljanak. Április hóban kezdődik az intézetben a nyári tanfolyam, mikor a serdült honvédek nemcsak a vívó és torna-teremben, de a lövöldben és a szabadban dobzó mellett fogják végezni gyakorlatait.

(Esztergamban) e napokban egy szegény öreg asszonyt temettek el. kinek koporsóját ösünek káká kistörték. Az elhunyt 106 éves volt.

(Rablóbanda.) Csákován egy rablóbandát fedeztek fel, mely 30 tagból állott, de a rendőrség csak kettőt kerthetett kézre, mert a többi gyors lovakon ellillant. A rablók a Szerémségből jöttek át, éjjel az izraelita imaházban fölörték a szegények perselyét s a szent szekrényt.

(Halálozások.) Kovács (Schmidt) János, özv. Klauzál Gáborné édes atyja, egykor Pest- és Mosonymegey tiszti főorvosa, márcz. 28-án 72 éves korában meghalt. — Jeney Gyula, fiatal orvos, ki több évig a pesti egyetem körödjében is működött, s jövőjéhez a legszebb reményeket kötötték, Debreczenben meghalt. — Valtier Antal, pesti polgár meghalt; életének nagyrészt Pestváros ügyeinek szentelté, többi közt a városigeti pávaszigetet is ő emelte föl, oda építetve a maig is fenálló nagy épületet a negyvenes évek elején; továbbá, a kerepes-uti temető rendezésében szintén nagyrészt vett, temetők tanulmányozása végett külföldi utakat is téve. — Binder Mátyás, hivatalnok a pesti első takarékpénztárnál, márcz. 24-kén hunyt el. — Nt. Dolyák Ambró, kegyes tanítórendi pap és a nyitrai társház tagja, életének 74-dik, áldozásának 51-dik esztendejében elhunyt. — Berecz Antal tanár s a „Természet” című lap szerkesztőjének atyja: Berecz Antal, Vác-Hartván és Bottyán községek jegyzője, élete 64-dik évében meghalt. — Tóthony Miklós, aradi jónévű ügyvéd, szélhűdés következtében e hó 2-án hirtelen meghalt.

Nemzeti színház

Márcz. 29. és 30-án a színház zárva volt. Vasárnap, márcz. 31. A nemz. színházi nyugdíjintézet és segélypénztár javára: „Marsa, az ezred leánya.” Vigjáték 3 felv. Magyarosította és zenéjét szerz. Szerdahelyi József. — (Tóth Soma vendégfölteitell.) Hétfő, április 1. „A csigány.” Eredeti népszínmű 3 felv. Ista Szilgietri. Kedd, ápr. 2. „Ernani.” Opera 4 felv. Zenéjét szerz. Verdi. — (Bignio Lajos első vendégfölteitell) Szerda, ápr. 3. „Bánk bán.” Eredeti szomorudjáték 5 felv. Irta Katona József. — (Rónay Gyula vendég- és Kaszinné szerződött tag első fölteitell.) Csütörtök, ápr. 4. Hunyadi László. Eredeti opera 4 felv. Zenéjét szerz. Erkel Ferencz.

Szerkesztői mondanivaló.

— Pest. J. J. A. „Temetőben” cz. költeményben van hang, mely hangulatot költ. Kár, hogy új eszméket a sokszor megénekelt tárgyhoz kötni nem tudott. Azt hisszük, a honban ez került, kerülhet idevel még jobb is.

— W. R. T. A husvéti idyll mintha csak az előbbinek másolata volna. Ha előbb ez érkezik: szintűg kiadhattuk volna; de ismétlődése esni nem akarnánk. A kérdezett könyv meg nem jelenésének okairól nincs tudomásunk.

— K. K. A küldött értékesében van némi jó s szellemi körök- és körös-érzelmekről; de van több olyan is, mit nem szaklapon fejtegetni nem tartunk helyén valónak, s mi olvasóink bizonyos esztályát sérthetné vagy arra károsan hatna. Kegyel érteni fog bennünket: mire célzunk.

— B. J. Az „On-elegés” érdekes tárgy; de sem az egy pár felhozott példa nem elég jól van választva, sem a kidolgozás nem kielégítő; világosság s szabatoság hiányában szenved; egyzövval sem elég vonzóvá, sem elég tanúságossá nem tudta tenni tárgyát.

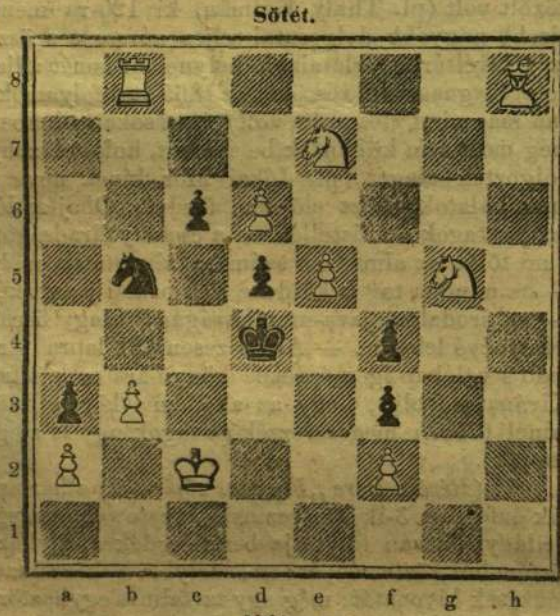
— Roz-nyo. M. J. A kis madár dallal nem használhatjuk. Ily kezdletésségtől irodalmi közlönyöknek már csak meg lehetne kimélni!

— Pest. „Fehérvár.” Óda. Óda biz ez, a mennyiben görög-római mértékre van írva (itt-ott sántikálva ugyan). — de hol az emelkedettség; az eszmék ereje, a hang heve? Régi frázisok, elkopott közhelyek.

— D. V. A költeményt átadtak B. A.-nak.

SAKKJÁTÉK.

645-ik sz. f. — Teengs J.-tól (Londonban.)

Világos iadul s a harmadik lépésre mattot mind. Világos.

A 640-ik számú feladvány megfejtése. (A nagyszombati remetéitől.)

- VII. Söt. 1. He3—e2. Kd6—c6(a) 2. Fd7—c5. Kc6—c5; 3. Vd7—c7 matt. a) 1. Kd6—c5 2. Fd7—b5+ 2. Ke5—e4 3. Vd7—d5 matt.

Helyesen fejtettek meg: Vespri órában: Filop József. — Miskolczban: Czenthe József. — Gelsén: Glesinger Zsigmond. — Jánksíkén: Galambos István. — Kecskeméten: Galambos László. — Karcagban: Kaszó Lajos. — N.-Szabolczban: Kovács Albert. — Homonnán: Farkas Bertalan. — Győrött: Stern Vilmos. — A pesti sakk-kör.

TARTALOM.

Bignio Lajos (arckép). — Barátombhoz. — A Hatvani-monda (folyt.). — Marionette-ek és tánczó állatok. — Alföldi lókötő (képpel). — Déli Arabia lakói (képpel). — Apróságok és különösségek az angol életből. — A földrajzi kutatások adatai. — Néhány sor a természet naptrábjából. — A nap (képpel). — Egyveleg. — Tarház: Irodalom és művészet. — Közintézetek, egyletek. — Egyház és iskola. — Ipar, gazdaság, kereskedés. — Balesetek, elemi csapások. — Mi újság? — Nemzeti színház. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Heti-naptár. Fölalás szerkesztő: Nagy Miklós. (L. magyar-utca 31. sz.)

HIRDETÉSEK.

A maga nemében egész Európában a legnagyobb és sokoldalulag kitüntetett

FOGL E.-féle első cs. kir. udvari fehéremű gyára Bécsben.

25 Mariabilf. 25 Hauptstrasse.

mely szoros értelemben vett szilárdasága s minden darabon számokban látható árak s gyártmányainak roppant mérvű előállítását által már annyira vitte, hogy a nagyban kivitt, valamint a kisebb részletekbeni eladást illetőleg semmiféle kérdésköz kereskedő által elérhető, ezenfelül teljes jótállás mellett rendkívül olcsó s legjobb minőségű áruzzikákat nyújt, s biztosít t. cz. vevőinek.

Levéli kivanatra a megrendelések vidékre gyorsan és pontosan eszközölnének, s a nem testhez illő darabok visszavetnek.

Angol chiffon-ingek gallérral vagy a nélkül, szebbek mint a vászon ingek (levéli megrendeléseknél a nyak körüli mértéke megkívántatik), darabja 1 ft. 80 kr., 2, 2.50, 3—3.50, a legcsinosabb s leggyakrabbiak.

Rumburgi vászon férfi ingek (a nyak mérték megkívántatik) 2, 3, 4, 5, 6 ft. a legjobbak. Gallerek, legújabb minta, 1 tuczat ára 2, 3—4 ft. (a nyak-mérték megkívántatik). Férfi nyakkravatkák vagy salton nyakkravatkák, darabja 75 kr., 1, 2—8 ft. Férfi labraválók 1 ft., 1.50, 2, 2.50, 3 ft. lovag-szabás, francia vagy magyar mintára.

Pamut egészségű ujjasok (Jacken) 2, 3, 4 ft., selyemből 6, 7 ft., ködmönös vagy szövet labraválók 2, 3—4 ft. (véd a köszvény ellen.)

Női vászon ingek, simák, 1 ft. 50 kr., 2 ft., finom hurokvarrással 2 ft. 50 kr., valamint svájci forma, egészen új mintát a himzéssel 3 ft., 3.50, 4, 5 ft., ugyszinte legfinomabb vászon és batizs-ingek himzéssel s csipkével 6, 8—10 ft.ig.

Női éjjel vagy teli ingek kék vagy ujjal 3 ft. 50 kr., himzéssel 6—7 ft. Női labraválók, vászon, perka vagy barchetből 2 ft., 2.50, 3 ft. himzéssel.

Női pongyola vagy éjj corsettek, legfinomabb barchetből 2 ft., 2.50, francia batizs, himzéssel 3 ft. 3.50, 4 ft., (a nyak körüli mértéke kivántatik).

Levéli megrendelések (bármely nyelven írva) a pénzbevétele vagy postai utánvéttel melletti jótállással mindenholva s a legfontosabban eszközölnének.

A megrendelési levelek ekép czimzendők: E. FOGL, Wien, k. k. Hoflieferant, (Mariahilferstrasse Nr. 25.)

50 ftig terjedő bevásárlásnál, 6 db. batizs-kendő és 1 himzett női-garnitúra raadulí ingyért adjatik. 1282 (1—12)

Ház-eladás.

Promontorban, a dunaparton főút 209-ik sz. n., a gyógyszer-tár-társaságban, egy ház pincével s kőbánya-teleppel f. évi ápril hó 18-án delután 4 órakor a helyszínen szabadkézből a többet ígérőknek el fog adni; melyre a venni szándékozók ezennel tisztelettel meghívattak. 1283 (1)

Nyolezadik kiadás

(magyar nyelven negyedik).

A nemi élet titkai s veszélyei.

Értekezések a nemi élet veszélyeiről, az utóbbiak óv- és gyógy-módjairól. 1151 (11—12) Függelékkel a bujakeri ragályzáró és Dr. Rodet, lyoni orvos

szerezési. A férfi és női ivarszerrek bonctani ábrával. Ára 1 uforint.

Postán megküldve 10 kral több; utánvétellel 40 kral több. Megrendelhető szerzőtől következő cím az alatt.

Dr. Elber V. P. Pesten, József-utca 66-ik száma saját házában.

Mellbetegeket

értesítem arról,

miszert mell-betegségek, különösen mellfájás, rekedtség, köhögés, nehéz lélegzés, egy igen szakértő és gyakorolt hásonszenvi orvos által sikeresen gyógyíthatnak.

Rendelvényi órák: delután 2-től 4-ig.

Bálván-utca 6. szám, 2. emelet (ezelőtt vacz-ut 24-ik szám.)

ERNST L., homöopath-orvos és szülész. 1045 (49—50)

Kovacsolt, hatóságilag megvizsgált tized-mérlegek,

négyzöglötiek (8 évi jótállás mellett).

Table with 2 columns: Horderó and Ára. Values range from 1 to 50 mázsa and 18 to 110 forint.

Sulygyen-mérlegek (5 évi jótállás mellett).

Table with 2 columns: Horderó and Ára. Values range from 1 to 80 font and 5 to 30 forint.

Barom-mérlegek vas-korlással és sulyokkal (10 évi jótállás mellett).

Table with 2 columns: Horderó and Ára. Values range from 50 to 1200 mázsa and 350 to 1200 forint.

Továbbá minden más mérleg és sulyok. Megrendelések, a pénzüsszeg beküldése vagy utánvéttel azonnal foganatosítanak. 1202 (17—50)

Bugányi L. és társa, mérleg- és suly-gyárosok Bécsben.

Raktár: Stadt, Singerstrasse 10-dik szám. Gyár: Margarethen, Griesgasse 26-dik szám Bécsben.

VASÁRNAPI UJSÁG

POLITIKAI UJDONSÁGOK

1872-ik apr. — júniusi folyamára.

Márcziushó végével az évnegyedes előfizetések ideje lejárván, — április 1-től az előzetes mielőbbi megújítására hívjuk föl a t. olvasóközönséget, hogy a lap küldésében fönnakadás ne történjék.

Előfizetési feltételek: postai szeptküldéssel vagy Pesten házhoz hordatva.

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Évnegyedre (ápr.—június) 2 ft. 50 kr. Félévre (ápr.—szeptember) 5 „ „ Háromnegyed évre (ápr.—december) 7 „ 50 „

Csupán Vasárnapi Ujság: Évnegyedre (ápr.—június) 1 ft. 50 kr. Félévre (ápr.—szeptember) 3 „ „ Háromnegyed évre (ápr.—december) 4 „ 50 „

Csupán Politikai Ujdonságok: Évnegyedre (ápr.—június) 1 ft. 25 kr. Félévre (ápr.—szeptember) 2 „ „ Háromnegyed évre (ápr.—december) 3 „ 50 „

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok 1872. január—márcziusi évnegyedi folyamából még néhány teljesszámu példány nyál szolgálhatunk.

Az előfizetési pénzek beküldése legczélszerűbben postai utánvétellel eszközölhető.

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok kiadó-hivatala. (Pest, egyetem-utca 4-dik szám alatt.)

HETI-NAPTÁR. Table with columns for months and days, listing religious and public events.

Legújabb kombináció

részvényekben. melylyel most a t. cz. közönség elé lépek, 2 csoportból, négy-négy legjobbnak ismert sorsjeggyel áll, melyeknek évenként 32 huzásuk van és a befizetés tartama alatt 48 ft. kamatot hoznak. Ez oly összeállítás, mely minden eddigieket felülmúl és még semminemű intézet-, bank- vagy váltóháztól nem nyújtatott; miután még a nagyszerű nyereségy-chance-ok és óriási kamatélvezet mellett kötelezem magam a B. csoportban foglalt 1860-iki sorsjegyet, hat sorozata kihuzatik, 450 ftal visszaváltani. Így tehát minden résztvevőnek minden esetben 100 ft. készpénze és külön 3 eredeti sorsjegye marad tiszta hasznul.

A. csoport
 1 magyar dijsorsjegy, évenként 4 huzás, főnyeremény 250,000 ft. o. é.
 1 teljesen befizetett 400 freos török sorsjegy, évenként 6 huzás 600,000 fre.
 1 braunschweigi 20 talléros sorsjegy, évenként 4 huzás 80,000 tallér.
 1 szász-meiningeni sorsjegy, évenként 3 huzás, 25,000 ft. ezüstben.

E csoport évenként 6 ft. kamatot hoz és 17 huzása van, fizetendő 16 részletben 20 ftjával
 33 " 10 "

B. csoport
 1 1860-ki államsorsjegy, évenként 2 huzás, főnyerem. 200,000 ft. 60,000 ft.
 1 teljesen befizetett 400 freos török sorsjegy, évenként 6 huzás.
 1 braunschweigi 20 talléros sorsjegy, évenként 4 huzás.
 1 szász-meiningeni sorsjegy, évenként 3 huzás.

Ezen csoportnak évenként 10 ft. kamata van és 15 huzása 17 részletben 20 ftjával
 35 " 10 "

Mindkét csoportnak évenként 32 huzása és a befizetés alatt 48 ft. kamata van.

Még meg kell jegyezni, hogy mind a két csoportnál a résztvevő az első részlet lefizetése után egyedül játszik az egész nyereségre s nem kell ez utóbbit mással megosztani.

Huzási sorozatok ingyen küldetnek és minden nagyobb nyerő táviratilag értesítetnek.

Vidéki megrendelések utánvétel eszközöltenek.

Fischer M. L.

váltóháza a „Fortunához,” hatvani-utca 16. szám Pesten.

1261 (8-10)

Rumburgi, irlandi, creas- és hollandi vásznak.

Mössmer József

a „MENYASSZONYHOZ” czimzett
 rumburgi

VÁSZONRAKTÁRA

uri- és zsbárus-utca sarkán, 10-dik sz. a. Pesten,
 ajánlja

dús választéku vásznait

minden minőségben,

a lehető legjutányosabb meghatározott áron.

Megrendelések legpontosabban teljesítetnek.

1270

Árjegyzékek kívánságra beküldetnek.

(5-6)

Ágy- és asztalneműk, kávé- és csemege-kendők.

1239

Peterlongo János

tirolai fegyvergyáros Innsbruckban

ajánlja dús választékban:

Finom Lefauchaux dupla-puskáit	36-150 ftig.
Lancaster dupla-puskáit	70-120 "
Drót-csővű puskáit	20-50 "
Vas dupla-puskáit	13-18 "
Revolvereket	7-30 "

Részletes árjegyzékek ingyért.

Kiadó-tulajdonos Heckenast Gusztáv. — Nyomatott saját nyomdájában Pesten 1872. (egyetem-utca 4-ik szám alatt).

Foulke és Társa

ügyvédek és telepítők

New-York,
 149 Broadway.

1269 (6-52)

Előfizetési fölhivas

GYORS-POSTA

czimű

politikai, társadalmi s közgazdászati napilapra.

Azon körülmény, miszerint lapunk az ujabban keletkezett hasonvállalatok közt legtöbb előfizetővel bír, fölment minden fölösleges szószaporitástól.

Lapunk, mely egyuttal a legolesobb magyar napilap, a jövő negyedben még gazdagabb tartalommal fog megjelenni, a választási mozgalmak ismertetésére pedig

„Nemzeti kortes”

czimvel külön mellékletet fogunk adni, mely az egyes kerületek jelölteinek nemcsak programját, de személyét is rideg ellenőrzés alá vonandi, mire nézve az ország minden vidékén kiváló férfiak ígértek támogatást és segítséget.

Előfizetési föltételek:

Háromnegyed évre (azaz: ápril—december)	9 forint.
Élő évre (azaz: ápril—szeptember)	6 "
Negyed évre (azaz: ápril—június)	3 "
Egy óra	1 "

A „Gyors-Posta” egész- és féléves t. előfizetői az „Uj Regelőt” évenként (6 ft. helyett) 4 ftért, fél évenként (3 ft. helyett) 2 ftért kapják.

A „Gyors-Posta” kiadó-hivatala.
 (Pest, egyetem-utca 4-ik szám alatt.)

15-ik szám.

Tizenkilencedik évfolyam.

Pest, április 14-én 1872.

Előfizetési föltételek: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok egyutt: Egész évre 10 ft. — Fél évre 5 ft.

Csupán Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft. — Csupán Politikai Ujdonságok: Egész évre 5 ft. — Fél évre 2 ft. 50 kr.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokak illetőleg: Egy négyeser használt petit sor, vagy annak helye, egyszeri igtatásnál 10 krajczárba; háromszori vagy többszöri igtatásnál csak 7 krajczárba számítottak. — Kiadó-hivatalunk számára hirdetőnyeket elfogad Bécsben: Oppelk Alajos, Wollzeile Nr. 22. és Hansenstein és Vogler, Wollzeile Nr. 9. — Bélyeg-díj, külön minden igtatás után 30 krajczár.

Orániai (I.) Vilmos.

(1583—1584.)

A folyó év és hó 1-sején ülte a kis, de virágzó Hollandia, a spanyol uralom alóli felszabadulásának és saját nemzeti kormány alá jutásának háromszázados évfordulóját. 1572. ápr. 1-jén történt az első haditény, Briel elfoglalása a „koldusok”-nak nevezett szabadság-párt által, mely tényről a felszabadulást Hollandia számítja, bár ez első haditényben a felszabadítás tulajdonképi vezére s végrehajtója Orániai Vilmos még nem vett részt.

Briel megszállásáról lapunk mai számának egy másik közleménye szól. Mi e helyen Orániai Vilmosról akarunk szólni, s midőn régi, hiteles arcképének másolatát itt olvasóinknak bemutatjuk, élete főbb vonásaival együtt a történelmi férfi jellemrajzát is adjuk, és pedig II. Fülöp spanyol királynak s korának legkitünőbb történetirója, az amerikai Prescott után, ki nagy művében részletes rajzát adja Hollandia állapotának s történeteinek a spanyol uralom alatt, s a felszabadulás korszakában.

Nassauai és orániai Vilmos 1533-ban született Nassauban, nagy fényű családból, melynek egyik ága a császári trónon is ült, s több tagjai, magának Vilmosnak egyenes elődei is, mind Németországon, mind Németalföldön, legmagasabb állásuak voltak, s tekintélyes érdemeket szerettek. Kevély, de nem alaptalan dicsekedése volt, hogy II. Fülöp, neve után annyi czimet nem irhat, mint a nassauai család. Magtalanul elhalt unokatestvére René halála után Hollandban és Brabantban óriási uradalmakat örökölt s a Breda Lord nevet. Ezenkívül Chalons ura, s Franciaország szívében Oránia hercege volt.

Vilmos lutheranus szülöktől származott s nevelése a protestans hitben kezdődött. Azonban V. Károly, kinek nem lehetett

inyére, hogy a ki niederlandi alattvalói közt egykor oly tekintélyes állást foglal el, protestans legyen, 12 éves korában udvarába vette s atyja megegyezésével — ki előtt, ugy látszik, fiának mennyei üdve nem állt földi javának útjában, — a római kath. hitre vétetett át s abban neveltetett. De bármi nézetei voltak legyen is Vilmosnak a vallási ügyek felől, kétségtelen, hogy

tartotta. A tizenötödik században ily nézetekkel bírt, mindenesetre rendkívüli emelkedettségre mutat, mert ime három század küzdelmei s szenvedései kellettek, míg a nagy többség erre juthatott.

Tizenöt éves korában a császár apródja lön. Károly csakhamar észrevette a fiu rendkívüli tehetségeit s korán kitüntette őt bizalmával. Hadjárataiban magával vitte, s midőn alig volt 22 éves, hadastyánok s tapasztalt vezérek fölébe helyezte, Marienburg ostrománál parancsnokul őt nevezvén ki. Később diplomaciai küldetésekre használta. Az évekkel egyre növekedett a császár bizalma, s Károly, királysága utolsó órájában, midőn koronáiról fia javára lemondott, Brüsszelben az országgyűlésen tartott beszéde alatt, köszvény által gyengülve, az ifju herceg karjaira támaszkodott. Általa küldötte el később Ferdinandnak a császári koronát. Szeretettel ajánlotta az ifjut, fiának s örökösének II. Fülöpnek. Ez használta is őt, uralkodása kezdetén, különösen a chateaucambresisi béke megkötésében egyik biztosául nevezvén ki a francia udvarhoz. Itt jutott Vilmos egy fontos államtitokhoz, miszerint Fülöp az eretnokség kiirtására szövetkezett a francia királyal. Ez órától kezdve határozta el, minden erejét, mint maga mondá, a spanyol féregnek Németalföldről kiküszöbölésére fordítani. Nem hihető azonban, hogy ekkor már a spanyol igának teljes lerázását forralta volna, inkább csak a gyűlölt spanyol katonaságot értette ama kifejezés alatt, leg-

ORÁNIAI (I.) VILMOS.

korában példátlan mértékével birt — a türelem keresztényi erényének. A lelkiismeret korlátozását gyűlölte; az üldözésektől iszonyodott s a vallási meggyőződés teljes szabadságát elidegeníthetetlen emberi jognak

főlebb a kormánynak azon kezébe helyezését, melyeket a nemzeti törvények, a spanyol igazgatás alatt is, arra kijelöltek. Azonban, mint rendszeren történik, kik a forradalom első lépéseit moztatják, végét